

Krivda bogatinov

Pri razpravljanju o vzrokih in krivcih komunistične revolucije na Slovenskem prepovedko poudarjamo eno neizpodbitno in sramotno resnico, ki je ne bo mogel zabrisati in spraviti v pozabljeno noben razvoj. Ta resnica je, da je slovensko rdečo revolucijo denarno postavil na noge, jo s tem sploh omogočil in jo vse do zadnjega plačeval slovenski kapital, to je slovenski bogatin. Neverjetna se sliši trditev, da bi brez denarja teh naših kapitalistov komunistične Osvobodilne fronte pri nas ne bilo in ne bilo vseh grozot, ki so nas po njej in zaradi nje v vseh oblikah zadele.

Slovenski bogatin si je s tem nakopal na glavo še večjo, ogromno mero odgovornosti za zločin Osvobodilne fronte nad domovino in nad narodom kakor bi jo sicer že itak imel. Ta naš bogatin je skoraj brez razlike svetovnega nazora ali političnega prepričanja bil že tako in tako tisti, ki je zaradi svojega nebrzdane pohlepa po mamoni in po bogastvih tega sveta izkoriščal naše delovno ljudstvo in ustvarjal razmere, iz katerih so se porajali prevratniki in pripravljali pogoj za revolucijo. Brezvestni bogatin — razen nekaj redkih, častnih izjem, ki so se posebno svetlo in požrtvovalno pokazale v zadnjih treh letih — in njegov kapital ni poznal nobene narodne zavesti, ki se navsezadnje dejansko in najbolj tvorno kaže na socialnem področju, kjer je bogati Slovenec najlaže siromahu rojaku brat. Da bi si ohranil čim večje in čim daljše možnosti za neodgovorno in nemoralno bogatenje, je ta naš bogatin skušal dobiti čim večji vpliv na politiko in politične stranke, da je s njihovo pomočjo zaviral sleherni mirno socialno in gospodarsko preobnovo, ki bi bila sicer omejila njegove zaslužke, pa zadovoljila ljudstvo v njegovih upravičenih zahtevah in tako koristila vsemu narodu. Ker je bilo zadnja leta pred sedanjo vojno v sleherni naši bivši stranki dovolj ljudi, katerih edino resnično geslo je — navzile temu ali onemu razkričevanju idealizmu — bila oblast zaradi posesti, je domaći kapital pri teh svojih prizadevanjih imel lahko delo. In tako smo prišli do stanja, da je mnoga naša bivša stranka, naj je bil njen uradni program tak ali tak, navsezadnje služila samo osebnim koristim enega bogatina ali koristim enega dela tega našega kapitala, ne pa ljudstva. Zaradi njihovih koristi so se stranke odpovaldele programu ali pa ga niso marale uveljavljati. Sloveni nismo v bivši državi nikoli mogli dobiti niti gospodarske avtonomije, ki bi bila vsemu ljudstvu ogromno koristila, ker avtonomija ne bi bila v soglasju s koristmi omenjenega kapitala, ker bi bila avtonomna domača oblast prej ali slej zaradi ljudstva in splošnega blaga morala vsem uresničiti izkoriščevalne možnosti, česar se brez avtonomije ni bilo bati. Doživeli smo, da je vodilni politični gospodarstvenik javno odklanjal avtonomijo, češ da nam je odsvetljevo gospodarski razlogi. In po večrinski in socialne koristi našega ljudstva.

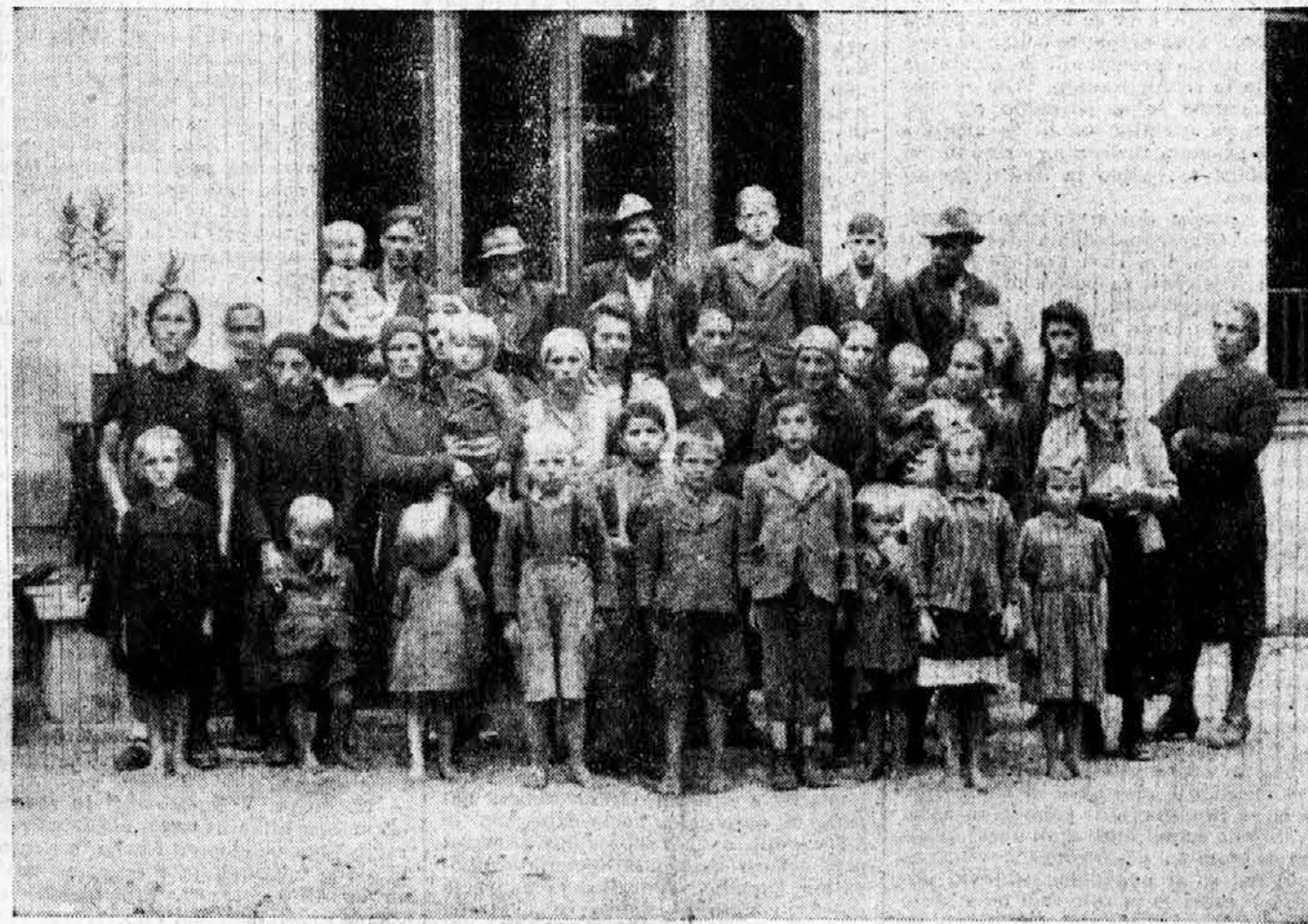
Tako je brezvestni bogatin s izkoriščanjem politike in podjarmljanjem nekaterih strank vse do spomladi 1941 ustvarjal razmere, ki so se same po sebi pomenile ugodna tla za sleherni prevratno seme, ki ga je po španski revoluciji bilo pri nas vedno več in ga je komunistična partija vedno bolj sistematično sejala. In ko so se v bivših političnih taborih začele oglašati mlajše radikalnejše, skratka idealne skupine, ki so zahtevale, naj se nevarnost revolucije nujnega medsebojnega uničenja ter s tem pogube za Slovenec odstrani s mirnimi, pa temeljitimi prenosovami, je bil prav naš kapital tisti, ki jih je s vsemi silami in sredstvi tiščal ob tla. Hotel jih je po vsej sili iziniti iz politične skupnosti, v kateri so zrastle in hoteli za blagor naroda delati. Hotel jih je zvestovati s komunisti, hkratu pa je v svojih podjetjih proti njim podpiral komuniste in jim omogočal nemoteno zbiranje ter pripravljane. Ni se zavedal, da si tako sam izpodkopava tla. Zanašal se je na večno nespremenljivost tedanjih razmer, in to tako, da bo imel oblast neposredno ali posredno vedno v rokah in in bo z njo ustvarjal ter dušil sleherni zdravi razvoj, ki bi utegnil kakor koli škoditi njegovim sebičnim koristim.

Da se razmere pri nas že brez Osvobodilne fronte bile dokaj zrele za revolucijo, to je krivda našega kapitala, je krivda našega bogatina. Že zgolj zaradi tega bi moral tedaj, ko bo narod odločen, kdo je bil pravičen in kdo krivčen, kdo škodljiv in kdo koristen, kdo čist in kdo nečist, naš bogatin dajati težak odgovor.

Kako težak bo ta odgovor žele za vse tisto, kar je prav naš bogatin s svojim denarjem, dasi zgolj zaradi svojega denarja, povzročil slovenskemu narodu gorja s tem, da je plačeval Osvobodilno fronto in njene krvave poteze?

Ko je Osvobodilna fronta začela na naših tleh pripravljati komunistično revolucijo, je bilo za dva stola neizpodbitno jasno, da jima to prinaša pogubo in konec. To sta duhovnik in bogatin. Prvemu kot apostolu krščanskega, idealističnega, to je marksizmu povsem nasprotnega nazora, drugemu kot nosilec in poglavitnemu uživalcu starega gospodarskega reda. In vendar so v nasprotju s tem neogibnim spoznanjem sedelevali s tem neogibnim spoznanjem sedelevali

Dalje na 2. strani

36. »Befreite« aus Dvor bei Žužemberk. — 36. osvobodilna iz Dvora pri Žužemberku. (Glej sestavek na strani 4.)

Pregled zadnjih uspehov pri uničevanju rdečih tolpa na Slovenskem

Pred 14 dnevi so kočevski domobranci nepričakovano udarili v vas Rajhenau pod Kočevskim rogom. Pogнали so »narodno osvobodilno« tolpo proti Koprivniku, ki je pustila na mestu svoje blago: nahrbtnike, ogromno propagandnega materiala, dve muli, eno strojno ter več voz min za lahke in težke metale.

Naši domobranci so v zadnjih bojih napadli večjo tolovajsko-komunistično tolpo pri Zagradcu. Tolpa je imela 3 oklepne avtomobile. Njihovo posadko so domobranci pobili ali polovili ter razstrelili tri rdeče »tanke«, potem pa napadli še tolpo, ki je taborela tam blizu. Po kratkem boju je bilo pobitih 38 capinov, 13 pa ujetih. Na begu je bil ustreljen tudi višji komunistični častnik. Domobranci so zasegli skladišče hrane, precej streliva in bencina ter živine, katero so tolovaji pobrali kmetom, zdaj pa je bila vrnjena lastnikom.

14. julija sta ista udarna bataljona po daljšem preganjanju komunistov trčila na oddelki XIV. rdeče »divizije«, ki ji je poveljeval zloglasni razbojnik Pero Popivoda. To je bilo v Dvoru pri Žužemberku. Poleg te »divizije« se je tam mudil tudi tako imenovani »VII. korpus«.

Prav pred kratkim so komunisti pomnožili svoje vrste z ljudmi, ki so jih nalovili ob Savi v okolici Litije. Te novince so hoteli poslati v Belo Krajino, da bi jih zlepa ali zgrda napravili za svoje bojovnike.

Domobranci so zgrabili sovražnika od več strani in posrečilo se jim je, da so ga popolnoma iznenadili. Takoj prve izgube v komunističnih vrstah so bile že za četniško vojskovanje, kakršno se odigrava po naši Dolenjski, naravnost velikanske. Komunistične tolpe niso vzdržale napada, ampak so se pogvale v beg. Le sem in tja se je kakšna skupinica, ki ni imela primernega položaja, da bi se hitro umaknila iz nevarnosti, spustila v boj, a dolgo ni mogla vzdržati.

V boju je izkoristilo 46 prisilnih mobilizirancev prisilnost in so se vdati domobrancem. Ti so šli na kraje, kjer je bila bitka najbolj vroča, preštevati padle komuniste. Našli so jih 132. Domobranci imajo 3 lahke ranjene, padel pa ni nobeden. Fantje so iztrgali komunističnim roparjem velikanski plen. Vsega blaga je bilo za 20 voz, poleg vojnih potrebščin so bile velike zaloge živil, tako 5000 kg pšenice in nekaj tisoč nakradenih jajc. Tudi živine so komunisti v zadnjem času veliki naropali po okolici. Vse to so jim domobranci odvzeli in vrnili izropanim kmetom.

Konec prejšnjega meseca in v začetku julija so oddelki nemške vojske iz Tolmina ter toliminski slovenski varnostni zbor izvedli obširen nastop proti tako imenovanemu IX. tolovajskemu korpusu, ki ga sestavlja sedem brigad. Dejansko imajo v slovenskih komunističnih brigadah večina prav za prav italijanski komunisti. Nastop je bil temeljito pripravljen. Teden dni poprej so patrola v vseh strani nepretrgoma ugotavljale, kje so zbirajo, tabore in utrjujejo komunisti. Potem se je začel napad, ki je šel z Banjske planote proti severu. Pri akcijah je nemško poveljstvo uporabljalo najmodernejše pripomočke, zlasti uspeš-

no patrole z radijskimi postajami, ki so topništvo in metalec sporočale položaje komunističnih bunkerjev in zbirališč. Nastop je trajal več dni in je bil pri njem en korpus skoraj docela razbit. Padlo je okrog 1000 tolovajev, po večini dezertirjev, kakih 2000 prisilnih mobilizirancev, od tega mnogo Gorenjcev, je izkoristilo priliko in ušlo, drugo je bilo razpečeno. Komunistični oddelki so šli kakih več tisoč mož, ki pa niti malo niso bili kos temeljito pripravljenemu nastopu nemške vojske in narodne straže. Komunisti so na begu postrelili vse ranjence, ki niso bili sposobni sami bežati. Napadajoči oddelki so imeli vsega 6 ranjenih.

Iz Cerklj na Gorenjskem poročajo:

Naša udarna četa nima za seboj bogve kako dolge preteklosti, a vendar se lahko ponaša z lepimi uspehi v tej kratki dobi, odkar je bila v našem kraju ustanovljena varnostna posadka. Povod za ta njen odločen nastop so dali komunisti sami. Bilo je takole:

Prejšnji torek zvečer so tolovaji ugrabili ženo in sestro nekega našega domobrancia. Seveda se je domobrancia udarna četa takoj drugi dan odpravila za njimi, čeprav je deževalo in čeprav večina izmed njih potoči ni spala, ker je bila v zasedi. Odšli so dobre volje proti Smartnem in Viševci. Po poti se je poznala še precej sveža sled, kje so prejšnji večer tolovaji gnali tudi pokradeno živino.

Okoli poldneva so se domobranci že približali Viševci. Upali so, da bodo tu našli na tolovaje. Previdno so se pripravili na to »srečanje«. Medtem je eden domobrancev že opazil tolovaja, ki je stal na straži. Ker pa ni zatrdno vedel, ali ga oni stražar vidi ali ne, ga je rajši mirno vzel na muho. To je bil kajpak vzrok, da so jo »štaborci« mudili se je namreč tu štab kurirske in terenske čete za Gorenjsko, kar smo kmalu ugotovili — jedro popihali čez drn in strn. Da bi pa laže tekli, so pustili tam tudi svoje čevlje, obleko, svoja »krasna« pokrivala s »slavno« peterokrako zvezdo, da druge njihove opreme sploh ne omenim. Vse to je padlo v roke domobrancem in iz tega plena ni bilo težko sklepati, da so se tu potikale »višje živine«.

Domobranci, ki se je udeležil tega nastopa, je pripovedoval: »Ko sem v diru pritekel tja, sem najprej zagledal pred seboj lepo osedlanega konja, malo naprej pa skledico z žužino, s katero se je pravkar hotel okrepčati bataljonski komandant Grošelj iz Podgorja. Zraven pripravljene žužine je v strahu pred domobranci pustil tudi svojo »maršalsko« sabljo, ki jo je bil najbrž dobil od kakkega bivšega jugoslovanskega častnika. Nekoliko vtrenj je bil potem pisalni stroj, iz katerega je kukala še ne do kraja napisana »odredba o likvidaciji fistihi terencev, ki so premalo agilični. Vsa ta štabna pisarna je bila pod nekim kozlozem, na katerem je — da ne pozabim povedati še to — vihrala tudi z rdečo peterokrako zvezdo popackana komunistična zastava«.

Ko so prišli domobranci v vas, se jim je nudil zares lep prizor: po tleh so ležali natrpani nahrbtniki, vojaške jopice, kape, torbice, puške, strelivo, pa-

sovi, ekledice itd. V neki hiši so dobili še tri pisalne stroje, tako da so vsega skupaj zaplenili štiri. Zraven teh strojev je bilo v hiši kup listin in propagandnega materiala, svitniki, radirke, pisemski ovitki, pisemski papir, dnevni pečetnik in nekaj drugih stvari. Več listin je bilo tudi po aktovkah, za katere se je dalo celo ugotoviti, čigave so. V neki drugi hiši, kjer je bil sedež štaba, je bilo pripravljenih vse polno kročnikov. Očividno so tudi tu domobranci s svojim nenadnim prihodom pripravili »štaborce« od dišeče kose: kase z gobami in črno kavo.

V vasi so domobranci rešili tudi neko dekle, ki so jo bili očrnil domaći terenci in jo potem komunistična »oblast« obsodila na smrt. K sreči se je to zgodilo šele malo pred prihodom domobrancev, zakaj drugače bi to dekle prav gotovo doletela enaka usoda, kakor je doletela že nešteto drugih, ki so jih bili tudi po Gorenjskem vzeli »na pik« terenci in jih poglali v smrt bodisi sami, ali pa jim dali vsaj »priporočilo« za »trajnostni bataljon«. Terenci iz Zaloga naj vedo, da tudi to ne bo pozabljeno in da bodo tudi za to dali odgovor, čeprav je njihova žrtve ostala — po srečnem naključju — pri življenju. Naj se spokorijo, dokler je čas.

Najbolj pa vas bo vsekakor zanimalo, da se je tik pred prihodom domobrancev v to gorenjsko vasico mudil tam tudi »velesposlovanec gospod« iz plenuma in izvršnega odbora OF Tone Fajfar, po domače Peterčev iz Spodnjega Brnika. Bili je moral res lepo gledati, kako jo je ta »slavna gospod« gologlava pobrisala pred domobranci v grmovje in bežala, kolikor so jo nele pote. Tone Fajfar je najbrž že kar med potjo sklenil, da mora zaradi tega poraza slediti čimprej nov sodni »proces«, s kakršnimi se je bil tudi že prej na Dolenjskem tako zelo proslavil, da zatrdno ne bo kar tako pozabljen...

Vseh štaborcev je bilo tam 57. Ostalo tolovajsko moštvo pa je najbrž razkropljeno po cerkljanskih in komendskih gozdovih, kjer zdaj v strahu pričakuje, kdaj ga bodo kje zgrabili in razbili »ti prokleti domobranci«.

Domobranci plen v Viševci je bil res lep: naložili so poln voz s samimi dragocenimi stvarmi. Polnih nahrbtnikov je bilo 36, en radijski aparat, dva daljnogleda, en fotografski aparat, nekaj pušk, mnogo streliva, moke, masti, olja, margarine, fižola in drugega. Trije komunisti so padli v boju, nekaj pa je bilo ranjenih.

Dekle, ki so jo domobranci rešili, je povedala, da so njeni sodniki poskakali kar čez okna, ko so se vasi približali domobranci in je padel prvi strel. To je res lep dokaz njihove borbivosti in poguma!

Ko so se domobranci po tem svojem nastopu vračali spet v Cerklje, so nekateri prikriti simpatizerji in simpatizerke kar s solznimi očmi gledali plen, ki so ga bili domobranci zasegli njihovim ljubljencem iz hoste. Upamo pa, da bodo tudi te solzne oči kmalu obrisali po zanesljivem in dobro preiskšanem receptu...

Boj se torej nadaljuje, povzod in ob vsakem času in vedno z večjo neizprosno-

IZ VSEBINE:

- Stran 1:
Krivda bogatinov.
Pregled zadnjih uspehov pri uničevanju rdečih tolpa na Slovenskem.
- Stran 2:
Zastoj — edino presenečenje po šestih tednih invazije.
- Stran 3:
»Primož« — učence parliškega podzemlja in španske rdeče revolucije.
- Stran 4:
Enajst osvobodilnih družin.

(Zaradi tehničnih ovir je morala današnja številka iziti samo na šestih straneh.)

TEDEN V SVETU

Vzhodno bojišče je zaradi pomembnejših dogodkov na zahodu stopilo precej v ozadje, dasiravno niso boji tam nič manj srditi. Sovjeti napenajo vse sile, da bi s sunkovitimi zaletmi pretrgali braniteljevo črto in razcepili vzhodno bojišče na več ločenih bojišč. Prvi njihov napor je veljal Finski, ki so jo hoteli vreči iz boja in ogroziti skrajno severno krilo vzhodnega bojišča. Nakana je docela spodletela, ker se je sovražniku postavil po robu ves finski narod, prekaljen od rodoljubja in v svesti si pogubne usode, ki bi ga zadelo ob primeru boljševiske zmage: zginil bi s površja zemlje. Ko pa je zavezniška Nemčija poslala na pomoč še več divizij, se je sovjetski zamah v hipu ustavil. Tedaj so sovjeti pritiskali z vso silo na sredini bojišča in si zastavili drug cilj, namreč izpodrediti balistične države in jih kot lahek plen pohasati. Tod se je nemško poveljstvo zavedalo velike odgovornosti in nevarnosti ter ni dopustilo, da bi se sovjetska premoč v orožju in številu vojakov uveljavila. Prožna obramba je zadala sovražniku visoke izgube, nemška vojska pa se je načrtno umikala. Tako je sovjetom padla v pest Vilna. Naslednji sovjetski poskusi so stremeli za tem, da se prebijajo preko reke Njemen in se zaleto proti Vzhodni Prusiji. Tod so Nemci sovražnika krvavo zavrnili in ga na redkih mestih, kjer je prišel čez reko, vrgli nazaj. Končno so sovjeti začeli s pripravljenimi ofenzivno tudi na južnem odseku, in sicer vzhodno od Zgoranjega Buga. Tudi tod se bijejo hudi boji.

V Italiji so Amerikanci s materialno premočjo poskušali izsiliti odločitev in presenetiti nemško vojsko z nenadnimi prodori. Posebno ostrbi boji so potekali jugovzhodno od Livorna ter okrog Volterra, na obeh straneh Arreza ter južno od Ancone. Napadi so imeli za posledico, da se je nemška vojska načrtno umikala in prepustila posamezne kraje nasprotniku. Apeninsko predgorje, na čigar obronkih se sedaj nasprotnika žilavo borita, nudijo naravno pregrado na napadalec, ki je svoje dosedanje uspehe počel zgolj zaradi materialne premoči in zaradi ozemlja, na katerem je stroj lahko prišel do popolnega izraza. Nastaja vprašanje, kako dolgo bo mogel Amerikane s posameznimi angleškimi in poljskimi divizijami še napredovati v tempu, kakor smo ga bili vajeni poldrug mesec. Visoki hriboi bodo spet dali svo veljavo pravemu vojaču, udeleževalci se bodo zopet topovi in letala, tank pa bo izgubil svoj probojni pomen.

De zadnjega moža s poveljnikom vred je padla japonska posadka na otoku Saipanu, katerega so v začetku tega meseca z velikimi silami napadli Amerikanci. Borbe sredi Tihega oceana so bile ogorčene, vendar v znamenju tehnične premoči ameriškega vojnega stroja. Skoraj štirinajst dni so se Japonci premoči upirali, vendar je premoč dosegla svoje. Večina japonskih ranjenec, okrog 3000, je naredila »harakiri«, da ne bi padla v roke zmagovalcu.

1.800 ljudi so pomorili dozdaj komunisti v Rimu, kjer jim angleški in ameriške oblasti puščajo docela proste roke pri »čiščenju«, poročajo begunci, ki so zadnje dni prišli v severno Italijo.

Več sto grških pomorskih častnikov in mornarjev z grških vojnih ladij so angleške oblasti internirale, ker so podpisali ugovor proti angleškemu oboroženemu nastopu, do katerega je prišlo ob komunističnem uporu na grških vojnih ladjah v Aleksandriji.

London gre počasi, toda kakor ura zanesljivo svojem razdejanju naproti. Po govoru ministrskega predsednika Churchilla se je pretrgal zastoj, s katerim je angleška vlada skušala prikriti ljudstvo resnico o nemškem povračilnem orožju »V 1«. Zdaj ve vsako v Londonu, da proti tem nemškim bombam ni obrambe. Kdor more, beži iz mesta. Dozdaj so samo otroci preselili na deželo 150.000, poroča švicarski list »Die Tat«.

Nadaljevanje s 1. strani.

z Osvobodilno fronto, to je z marksizmom in komunizmom, malotrvajni duhovniki ter jo je zagovarjal vsaj v začetku celo kateri tak, od kogar bi bilo naše ljudstvo to moglo najmanj pričakovati.

Slovenski bogatini pa so temu revolucionarnemu, za kapital usodnemu gibanju dali celo vrsto ljudi za vodstvo in mu dali vsa potrebna sredstva za nastanek, za obstoj in za vzdrževanje njegovih morilskih in uničevalskih krdel.

Bog varuj, da bi trdili, da je brezvestni bogatin to delal iz kakšnega ideološkega prepričanja. Tega nikoli in tudi v Osvobodilni fronti ni imel. Tudi ni delal tega iz kakršne koli narodne zavesti. Videli smo, da je nikoli ni poznal, sicer bi bil že prej delal z narodom drugače. Razumljivo, da je ni imel. Tisto, kar imenujemo slovenski kapital, iz česar je nastala tenka, kulturno in sociološko nezadovoljna plast novega domačega meščanstva, je zraslo iz nesolidnih razmer in verižniške konjunkturi ter morale v prvi svetovni vojni. Ti novi domači bogatini so prihajali, ki so se priklopili do gospodarskega blaga po nepravni poti. Zaradi tega se iz te, po naključju vojnih razmer nastale plasti ni moglo izoblikovati kako pravo meščanstvo s določenim narodnim, gospodarskim ter kulturnim izročilom. Tako meščanstvo bi moralo pri nas biti prvi nosilec prave zavesti, kakor je to bilo drugod, dasi že pred dolgi desetletji.

Zaradi tega ta sloj ni šel v Osvobodilno fronto iz kakršnega koli, najmanj pa narodnega prepričanja. Šel je zaradi svoje nemoralnosti. Računal je, da se bo z denarjem odkupil, kakor se je še vedno, in si z njim zagotovil možnosti za bodoče. Slo mu je samo za posest, za nič drugega. Pravi voditelj Osvobodilne fronte so tem ljudem njihove blaginjske možnosti napolnili s utvarami o neizmernih bodočih poslih in kupljah; s prividi o ruskem zlatu in sovjetskem trgu; z lažni o evoluciji gospodarskega komunizma; skratka z vsem, čemur edino gre takle slovenski bogatin na lim.

In ta bogatin, ki stiske lastnega ljudstva ni maral nikoli videti in je ne mara videti niti danes, je revoluciji odprl svoje blaginje ter plačeval pokolj ter gospodarsko uničevanje lastnega naroda — in s tem uničevanje samega sebe. Misli je pač, da je podpiranje revolucije najslabše, najkolosalnejša investicija, ki si jo je kdaj privoščil.

Ne rečem, da je vsak tak naš bogatin to delal prostovoljno. Marsikateri je bil prisiljen, drugi je mislil, da bo s tem obvaroval svoje imetje — dasi se je skoraj sleherni tak prevaral in bil potem dvakrat ob vse. Spet tretji je bil lahko zapeljiv. Tudi to razumemo. Kako ne bi n. pr. živeli ban in minister in profesor in lisjak Sernee znal otajati sicer vedno zamrznjene mošnje kakemu zagovornemu notranjskemu hribovskemu Hej Slovani! Drži pa, da je ogromna večina domačih kapitalistov, kar jih je podpirala OF, to delala zgolj zaradi prej omenjenega razloga.

Ko je oblast zadnje čase zaradi neizpodbitnih dokazov prišla nekaj bogatih ljudi, ki so se zdaj — deset mesecev po osmem septembru — podpirali rdečo Osvobodilno fronto, je to dejanje zbudilo med vsem poštenim ljudstvom zelo veliko odobravanje in mu potrdilo vero v nepristransko pravico. Med tistim delom domačih bogatinov pa, ki imajo na vesti enega najhujših grehov nad lastnim narodom, je zavržalo. Vse je hitelo zatrtje, da so ti in ti nedolžni; vse je skušalo posredovati, vse je skušalo dati na vse strani poročila. Krivce daje poročila za krivca — kakaj tisti, ki so pri tem najbolj vneti, so vneti zaradi tega, ker se boje, da ne bi pravica prej ali slej zgrmela tudi nanje.

Ne, gospodje! Danes vemo, da je oboroževanje Osvobodilne fronte in vzdrževanje njenih tolpe voditeljev veljalo vsaj pol milijarde lir, saj je bilo samo narodnih posojil razpisanih in podpisanih za 300 milijonov lir. Teh milijonov, s katerimi je Osvobodilna fronta uničevala slovensko ljudstvo ter slovensko narodno imetje, nista dala slovenski kmet in slovenski delavec, temveč slovenski bogatini! Ta klavni denar bo gori na duši in na telesu slovensko-kapitalistu.

VI, gospodje milijonarji, ste dali iz sebe Josipa Vidmarja, predsednika Izvršnega odbora ustanove za pobljanje Slovencev, potomca in dediča ljubljanske bogatinske družine; iz vaših vrst je prišel dr. Aleš Baebler, veliki klavec lastnih bratov, iz vaše srede je Marko Vrhunec, kočevski morilec, sin nekdanjega generalnega direktorja Trboveljske premožkopne družbe; vaš je ropar slovenskih kmetov Roman Golob, vaš je milijonar Franjo Novak, veletrgovec in član Vrhovnega plenuma OF, vaš so njegovi tovariši v isti ustanovi: Sernee, dr. Černež, dr. Vavpetič, vaš je dr. Marušič, vaš so bili Pavle Magdič, Peter Steple in drugi bogatini, člani vrhovnega gospodarskega odbora OF. Vaš je šesti notranjski magnat Line Zagar, že od 1941 rdeči komisar in ropar; vaš so vsi tisti težki močelniki, ki so pred aprilom 1941 izžemali slovenskega kmeta in delavca, potem pa kot terenci vihteli nad njim bič Osvobodilne fronte; vaš je teški ljubljanski milijonar, o katerem piše E. Kardelj 9. novembra 1942 Izvršnemu odboru OF takole: ... znova so se pričeli krhati taki stari ... stebri, kakor je N. N., ki ponuja zopet svoje usluge OF ... — usluge za klanje našega vernega ljudstva, iz katerega Julijev si je naredil milijone. Vsi ti so vaš in še dosti drugih, pa že OR povrh. Vi in vsi ti si tudi najbolj strastno želite, da bi našo zemljo zajela še ena vojna, je še bolj razdeljala, da bi se vi rešili odgovornosti ter si ohranili glave, močnje in možnosti, da bi spet sedli ljudstvu, žigar umor ste plačevali, za vrat.

Danes ne pomagajo več nobeni izgovori. Ljudstvo se ne meni za razloge, zaradi katerih ste ta greh storili. Ljudstvo se meni samo za dejstva, zaradi katerih je trpelo. Zato danes ne pomaga noben izgovor, da ni res in da niste bili tisto, kar ste bili. Dokazov za krivdo bogatinov je da-

Zastoj — edino presenečenje po šestih tednih invazije

Čas teče, dogodkov je polno, toda nikjer takšnih, ki bi preobrnil položaj na bojiščih ali pa izpolnili vroča pričakovanja vdornikov in njihovih zavetnikov. Zariše dogodkov, v katero so uprte oči vse svetovne javnosti, je še vedno bojno prizorišče na zahodni obali Francije, kjer se tekma za posest zahodnega kosa evropske celine še zmerom ni mogla premakniti iz začetnega obdobja in se Anglosasom vzlic ogromnim naporom še ni posrečilo razširiti osvojenega ozemlja, da bi se mogli z ozkega prostora razlestiti na širino in potem suniti v sredino in izsiliti prodor v globino.

Ze tirinajst dni srečujemo v uradnih poročilih zaporedoma dve imeni: Caen in St. Lo. Prvi kraj je sicer v oblasti Angležev, za posest drugega pa se tepe Amerikanci.

Iz Caena, ki ga je sam kup ruševin, pod njim pa deset tisoč mrlčev, je angleška vojska poskušala doseči zlasti prodor proti jugozahodu, medtem ko so ameriški oddelki pri St. Loju pritiskali v jugovzhodno smer. Če bi se ta dva sunka posrečila, bi se globlje v notranjosti oba klina združila in bi se položaj ob St. Loju kajpak spremenil v korist napadalcev. Nemška obrambna črta bi bila potisnjena globlje v notranjost in bojišče bi se raztegnilo v širino. Vsi ti naporu so doslej spodleteli in tako prihajamo do paradoksalne ugotovitve, da doživljamo vdor na evropsko celino brez osvojitve potrebne ozemlja.

General Montgomery in njegovi pomagači dobro vedo, da bi vsako oklevanje na njihovi strani izpodneslo tla njihovim zamislim, spravilo v nevarnost dosežanje osvojitve in omogočilo, da bi se branilec lotil pobude in začel izgubljeno ozemlje osvajati nazaj. S silnim trudom in nesorazmerno visokimi izgubami so si napadalci pridobili dosežanje ozemlja in zato tudi ne morejo sediti niti z ljudmi niti z materialom, ako hočejo doseči vsaj prvi večji cilj svojega načrta, namreč osvojitve celega polotoka Cotentina.

Visoke številke o izgubah oklepnikov in letal, o katerih redno govori nemško uradno poročilo, so zrcalo sriditih bojov in bitk, v katerem morajo napadalci kar naprej metati svoje razpoložljive sile in zatiskati oči in ušesa pred strahotnimi izgubami, ki rdečijo njihove vrste.

Evropski opazovalec, ki motri te dogodke s hladnim razumom in ne po čustvenih pričakovanjih in srčnih željah, ugotavlja, da čas naglo beži in prehiteva Eisenhowerja in Montgomeryja in da še ni ura za stave in da bodo morali kavarniški računari še dolgo počakati, preden bodo mogli začeti z novimi kombinacijami in prerokovanji. Strategiji si bodo še temeljito belili glave in morali prestatiti še prenekatro medsebojno tekmo, preden se bo iz vsega izcimila takšna odločitev, ki bi prinesla bistvene spremembe v razmerju med bojujočimi se silami. Presenečenje do zdaj ni bilo nobenih; edino presenečenje invazije v Evropo je po šestih tednih to, da se zadnje čase ozemeljsko nikamor ne premakne.

Prve posledice novih orožij

Sleheri dan pove nemško uradno vojno poročilo, da se je ogenj orožja v 14. na London nepretrgoma nadaljeval. Neutržno časopisje posveča posledicam tega orožja posebno pozornost in se prav nič ne trudi, da bi prikrito poguben učinek, ki ga to orožje ima. London in njegova neposredna okolica sta stalno pod ognjem.

Vedeti moramo, da London ni samo velikansko mesto, osrčje imperija, koder se gnetejo vse najvišje oblasti in finančni vrhovi, temveč tudi gospodarska veselisa. London ima največje pristanišče z ogromnimi skladišči in nakladalnimi ter razkladalnimi napravami. London premore celo vrsto tovarn, ki so izrazito vojaškega pomena. Ako je masševalni ogenj štiri tedne deževal na takšno mesto, ki ima skoraj osem milijonov prebivalcev, si lahko mislimo, kakšen zastoj v poslovnem življenju in kakšne nevesočnosti je povzročal vojni industriji. Pristanišča jugovzhodne angleške obale, ki so bila tudi deležna ognjenega dežja, so vdorna pristanišča

neus dovolj. Vaš človek »tovariš dr. Marušič, nekdanj in danes vaše orodje pri krotanju slovenskega naroda, je pred nedavnim izjavil:

»Pri vsem tem plemenitem (!) delu sodelujejo tudi imovitejši sloji, med katerimi najdemo tudi najvidnejše pristaše Osvobodilne fronte...«

In član Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Franc Leskošek, bivši vrhovni poveljnik rdečih tolpe, pravi ob isti priliki:

»Vsi imoviti sloji pa večinoma sodelujejo v Osvobodilni fronti in so dali ogromne vsote posojila in velike količine materiala osvobodilnemu gibanju...« (Glej brošuro »Ing. Sernee, dr. Marušič, dr. Vavpetič in Franc Leskošek o vprašanju lastnine, reda in zakonitosti, izdalo društvo »Slovenskega poročevalca«, 1944, stran 8 in 9.)

Kakor malo verjamemo Osvobodilni fronti, nimamo razloga, da ne bi verjeli tem jasnim in nedvoumnim izjavam o krivdi slovenskih bogatinov za sedanje gorje. Poleg vsega drugega, kar pomni slovenski narod, so tudi one dokaz zanj.

Nam dokaz za krivdo bogatinov, njim pa poročilo, da bodo tisti, ki niso svoje glave nad domovino sami skušali s svojim bogastvom popraviti, dajali neizbežen odgovor edinemu poklicanemu sodniku — našemu ljudstvu!

ni izhodišča za vse vojne nastope na evropski celin.

Pred dnevi smo zasledili v nemških uradnih poročilih, da je novo orožje začelo nastopati tudi na vdornem področju samem. Prizadeži anglosaški vojaški krogi seveda nočejo o posledicah tega nevsednega orožja nič govoriti, vendar je na dlani nekaj zanimivega, kar je uslo marsikaterim, sicer izkušnim opazovalskim očem: že skoraj tri tedne ne slišimo ničesar o kakih britanskih osredotočenih nočnih napadih na nemška mesta.

Kaj je temu vzrok? Mar pomanjkanje težkih bombnikov oziroma njihova zaposlenost nad vdornim področjem? Najbrž ne. Saj ni treba biti strahotnega strokovnjaka, da uganemo, da so si Angleži izdelali precejšno število rezervnih letal, dobro vedoč, da bo poskus vdora na celino trd in krvav in poln izgub. Bolj umestna bi bila tale razlaga: Spričo neprijetnega ognjenega dežja, kakršnega angleško prebivalstvo že dolgo ni bilo vajeno in se je vdajalo prezgodnjemu veselju, da se mučni dnevi l. 1940. ne morejo več povrniti, se je začela oglašati nevolja do vlade in odgovornih vodnikov, ki do danes še niso mogli najti primerne obrambne sredstva. Javnega godrnjanja tudi britanska vlada ne more preslišati. Škoda na vojaško važnih ciljih in krič begajočega ljudstva sta po vsem videzu sodeč dala misliti Churchill in njegovim sodnikom, ki so zatrdno računali, da bodo z nenehnim strahovanjem nemškega civilnega prebivalstva strli moralo in omajali odpor nost vojakov na bojišču. Nič nas pri tem sklepanju ne moti, da ameriško letalstvo s svojimi strahovalnimi napadi ni pojenjalo. Samo München je bil v petih dneh zaporedoma štirikrat predmet osredotočenih dnevnih strahovalnih napadov. Amerika je pač zelo daleč in njenim ljudem še ni treba lastne kože izpostavljati letalski vojni. Amerikanci hočejo s svojimi napadi prikriti dejstvo, da je Angleže nekaj moralo prizadejati, da so prekinili s množičnimi napadi na nemško zaledje.

Nemška vojna mornarica je v boj prinesla novo orožje, za katero pravi uradno poročilo z dne 18. julija sledeče:

»V vojnem poročilu različno omenjene potopitve sovražnikovih ladij z novimi bojnimi sredstvi vojne mornarice je pripisovati posegu torpedov, ki jih proti sovražniku usmerja le en mož. Pri posegu tega orožja se je posebno odlikoval mornariški narednik Walter Gerhold.«

O uporabi tega novega sredstva pa smo isti dan brali tudi naslednje podrobnosti: »Novemu orožju so dali mornarji ime »zamorec«. To so nemški torpedi, ki jih vodi samo en mož, in so bili izdelani v najkrajšem času s posebnim ozirom na vdorno bojišče. To je torpedo, v katerem sedi mož, ki ga vodi in ki gleda skozi stekleno streho. Pod seboj ima ta mož še en nadaljnji torpedo, ki ga v določenem trenutku izstrelji. Učinek novega orožja je strašen.«

Ta učinek je po prvi uporabi tega orožja vojni dopisnik Richard Hauptmann popisal takole: »V prvih jutranjih urah trgaljo tišino grozoviti pok. Narednik Gerhold je bil prvi, ki je iz svojega torpeda dal prvi strel na sovražnika. Svoje malo vozilo je moral voditi mimo več rušev, da je prišel do večjega nasprotnika. Njegov strel je uničil neko križarko vrste »Aurora« s 5270 tonami. Ko se je hitro nato obrnil na okrog njega padali strel in vodne bombe, so že nadaljnji torpedi eksplozirali ob sovražnih ladjah, zasidranih v zalivu Seine. Križarke, rušilci in trgovski parniki so bili prve žrtve tega jutra. Detonacija je prihajala za detonacijo, ladje so pričele goriti in se pogrezati v morje.«

To novo izpopolnjeno orožje je bilo prikojeno nalašč za prizorišče, kjer je morje ozko in se na majhnih prostorih gnetejo stotine ladij, ki stalno dovažajo vdornikom ojačenja in prekrbo ter s svojimi topovi podpirajo prodorne poskuse oddelkov pri Caenu.

Vroči dnevi pri Caenu in St. Loju

S skrajnimi napori in obilnimi vojnimi sredstvi so se Angleži in Amerikanci vrgli na branitelja in hoteli za vsako ceno iztržiti odprtino na črti Caen-St. Lo. O silovitosti bojov in napadov povedo uradna poročila sledeče:

12. julija: Bitka v Normandiji se je razširila še na nadaljnje odseke, topniški ogenj se je še bolj ojačil. Vzhodno od Orne so vrgle naše čete sovražnika, ki je vdr pri Colombellu, nazaj na njegove izhodiščne postojanke. Jugozahodno od Caena je naš protinapad še napredoval. Za Eterville se bijejo ogorčeni boji. Južno in jugozahodno od Tillyja so se z visokimi izgubami za sovražnika zrušili njegovi močni napadi. Tudi na odseku severno in severovzhodno od St. Loja so se izjalovili na široki črti izvedeni sovražniški prebijalni poskusi. V nekaterih vdornih krajih so boji še v teku. Zahodno od Airela so vrgle nemške oklepniške čete sovražnika nazaj proti severu. Med Viro in Saint Enyjem, severozahod, od Le Plessisa ter na odseku La Haye du Puits se nadaljujejo ogorčeni obrambni boji, ne da bi se nasprotniku doslej posrečilo doseči bistvenejshe uspehe.

13. julija: Medtem ko se je sovražnik zaradi visokih izgub na področju Caena omejil le na ojačeno topniško delovanje, je severovzhodno od St. Loja po večurnem bobnečem ognju in veliki uporabi bojnih letal napadel našo boj-

no črto. Padalski lovci in pehota so preprečili vse probojne poskuse ter zadali nasprotniku visoke izgube. Med Viro in med področjem Saint Enyjem ter Georgesom in obalo so se bili ves dan ogorčeni boji. Tu so bili odbiti številni sovražniški napadi. Krajevni vdori so bili s protinapadi ali krajevnimi vdori odstranjeni ali zajeti.

14. julija: Na zahodnem delu normanskega predmostja so vrgli Severoamerikanci v bitko nove čete ter so nadaljevali svoje napade s težiščem v smeri proti St. Loju. Med ogorčenimi boji je sovražnik za ceno visokih izgub ponekod naše čete nebstveno potisnil nazaj. Nikjer mu ni uspelo doseči začelnega prodora. Težki boji se nadaljujejo z nezmanjšano silovitostjo.

15. julija: Na odseku pri Caenu je potoke dan brez posebnih bojov.

Zaradi visokih izgub, ki jih je doživel sovražnik prejšnjega dne, je izvedel le krajevne napade vzhodno in severozahodno od St. Loja, kakor tudi na odseku med Pont Hebertom in Saintenyjem. Povsod je bil odbit z visokimi izgubami.

16. julija: Jugozahodno od Caena so pričele angleške divizije včeraj ponovno z velenapadom. Najtežji topniški ogenj s kopnega in morja je podpiral tukaj sovražne napade. Sovražniku je uspelo vdreti v nekatere kraje, ki leže tesno za našimi bojišči. Takojšnji protinapadi naših rezerv pa so ga vrgli nazaj. Na nekem vdornem mestu je borba še v teku. Tamkaj je bilo uničenih 58 oklepnikov. Na področju St. Lo in zahodno od reke Vire je izvajal sovražnik zaradi visokih izgub prejšnjih dni le šibkejše napade, ki so pa ostali brez uspeha.

17. julija: V Normandiji je zavzela obrambna bitka največji obseg na področju jugozahodno od Caena in severovzhodno od St. Loja s posegom novih sil na obeh straneh. Jugozahodno od Caena so bili zadržani vsi sovražni velenapadi. Kjer je uspelo sovražniku začasno vdreti v naše položaje, je bil v takojšnjih protinapadih vržen nazaj.

19. julija: V Normandiji je pričel sovražnik po večurnem neprestanem topniškem ognju in močnih letalskih napadih z velenapadom tudi vzhodno od reke Orne. Šele po najhujših bojih in pod najvišjimi izgubami je uspelo sovražniku vdreti v naše položaje, kjer so ga naši protinapadi zaustavili, potem ko so uničili 40 oklepnikov. Južno od Caena so se izjalovili vsi sovražni napadi.

Tudi na področju St. Loja je prišlo včeraj do ogorčenih bojov. Potem ko so bili podnevi vsi napadi proti St. Loju odbiti, je vdr sovražnik v večernih urah z oklepniki v mesto, kjer so se razvijali ogorčeni čestni boji.

Posebno ogorčeni so bili sovražni prebijalni napadi, ki jih je podpiral najmočnejši topniški ogenj na področju severovzhodno od St. Loja. Sovražniku je uspelo tamkaj šele po najtežjih izgubah, da je pritiskal naše bojne črte na severni rob mesta.

Pekel sredi bobnečega topovskega ognja

O strahoti bojov za probo obrambne črte pri Caenu je »Deutsche Adria-Zeitung« prinesla obsirnejša poročila, iz katerih posnemamo: Zadnje dni so branitelji jugozahodno od Caena bili hude obrambne boje. Te boje na tem prostoru je treba smatrati za prvo obdobje bitke za posest celotnega ustja reke Orne. Ko je čelni napad na Caen vzlic britanski osvojitvi mesta samega ostal brez pravega uspeha, zraven pa napadalec veljal izrednih človeških in materialnih izgub, so Britanci poskušali nemške postojanke vnovič raztrgati z bojnimi sunki. V noči na nedeljo je britansko poveljstvo s posebnimi oddelki začelo s poskusom, da osvoji srednjo postojanko na višini 112 severovzhodno od Esquaya. V večurnem nočnem boju so bili po težkih izgubah vrženi na izhodišče, nakar je britansko poveljstvo v ponedeljek preneslo težišče svojega velenapada dalje proti zahodu. Posebno nevaren je bil tod sunek ob cesti Caen-Villers-Bocade, pri čemer so Britanci dospeli do kraja Noyers, toda tu so jih prestregle nemške rezerve, ki so v silnem zaletu vrgle britanske tanke proti severovzhodu.

Drug britanski napadalni oddelke, sestavljen iz izbranih strelcev in oklepniških oddelkov, je udaril v južno smer in je pri Gavrusu dosegel po silovitem dolgotrajnem boju krajeven vdor, katerega so Nemci takoj nato zapahnili in zajezili. Hudi boji na tem odseku so trajali vso noč do nedelje in vse do popoldneva. Poleg več tisoč mrtvih so Britanci izgubili tudi številne tanke.

Na ameriskem področju je silovitost bojov v ponedeljek bistveno pojenjala, kar odgovarja ljudim izgubam, ki so jih Amerikanci tam utrpeli. V nedeljo so Nemci s protinapadi večino plitvih vdorov odstranili ali pa popolnoma zaprli.

Vojni poročevalec Lutz Koch, ki je opazoval boje nekaj kilometrov južno od Caena, je o strahotnih oblikah bojov povedal med drugim sledeče:

Zrak se trese od neprestanih živih močnih izstrelkov, bobnečih zadetkov in eksplozij, ki si sledijo drug drugemu tako naglo, da uho sploh ne more ločiti posameznega strela od drugega. Vse detonacije se združujejo v orjaški vihar, katerega povzročajo istočasni množinski izstrelki iz stotin topniških baterij. Castniki, ki so že preživeli prvo svetovno vojno, pravijo, da je bojni truš podoben velikim topovskim bitkam leta 1918, v Flandriji oziroma še mnogo hujši. Ta bitka vojnega materiala, ki je en sam oglušujoči in bobneči

zaporni ogenj, je največja značilnost bojev na tem ozemlju in tesnem prostoru. V nedeljo je sovražnik zmetal na ta prostor najmanj 80.000 granat in je vse ozemlje naravnost zasul. Toda nasprotniku se je konec koncev posrečilo le, da je zasedel letališče pri Caenu in dobil v roke kupe ruševin, ki so bile nekoč letališke lope.

Z enako srditostjo je z groznim ognjem svojega topništva in ladijskih žrel sovražnik spremljal svoj nov sunek zah. od Caena v smeri proti kraju Baron ter proti Maltotu in Eterville, da bi si prisvojil trdne prehode čez reko Orne. Sprva se mu je posrečilo, da je z množičnimi tankovskimi napadi zabil nekaj klinov do bližnje imenovanih krajev. Tik zahodno in celo severno od Caena je tedaj še vedno dajalo znake neutrudnega odpora nekaj nemških osamljenih oporišč, ki so vznemirjala nasprotnikove pokrete in mu trgala živce. Sovražniški tanki so ne-prenemoma poskušali priti čez reko Orne. Tedaj so nemški oddelki prešli v protinapad in vzlic silovitemu sovražnikovemu zapornemu ognju prestregli napadalec in izgubljeno ozemlje ponovno osvojili.

Neprenemoma morajo vdorniki dovažati ojačenja vseh vrst. Britanci so se pulili za Caen in za prodor v južno in jugozahodno smer, na zahodnem delu pa se za proboji trudijo Amerikanci. Z vedno novimi svežimi silami so se zadnje dni zaletavali v nemške postojanke med Berignyjem in cesto Bayeux-St. Lo in Bretteville na zahodni obali Cotentina. Težišče bojov bi bilo na odseku severovzh. od St. Loja na prostoru med reko Vire in cesto Carentan-Periers ter južno od kraja La Havre du Puits. Z brezobzirno uporabo čet in orožja se je nasprotniku na nekaterih mestih posrečilo potisniti nazaj nemške oddelke, ki so se zagrizeno borili. Čeprav so bili branilci izmučeni in izčrpani, so vendar v boje iz neposredne bližine potisnili nasprotnika iz vseh občutljivejših in važnejših vdornih krajev. V gozdu pri Hommetu so morali naskakovalci vsak meter ozemlja plačati z visokimi krvnimi izgubami in tod je nasprotnik zaznamoval edine krajevne uspehe.

Več sto lovskih in bojnih letal je z bombardiranjem in strojniškim streljanjem podpiralo nastop Amerikancev, ne da bi posebe omenjali močno topništvo, ki je delovalo brez prestanka. Konec koncev so Amerikanci s temi dragimi napadi uspeli, da so zasedli le kos gozdiča, nekaj malih vasic in en griček. Probojni poskus je takrat že propadel.

Oguljena pesem

Polmesečno komunistično poročilo »komandec mesta Trebnje dne 27. ma ja 1944. vsebuje tudi sledeči odstavek: »Ob tej priliki in v zvezi s prejšnjim poročilom bi bilo omeniti, da se je v pogovoru s prebivalstvom doznalo, da bi se marsikdo povsem strinjal z narodno osvobodilnim pokretom, če ne bi bilo pri tem toliko govora o komunizmu. Izgleda, da narod še vedno veruje v časopisne race o komunizmu izpred vojnega časa, da ima nejasno in meglene pojme o komunizmu in da ga še vedno krivični strah pred njim, kajti tudi v vojni dobi iz Ljubljana izdajala ostudne laži o njem, bodisi v sliki, bodisi v besedi. (Katynske žrtve, Primorje, Turjak itd.) Da bi se prišlo temu v okoliščini in da bi se pridobilo čim več prebivalstva, predlagamo, naj bi propagandisti, kulturniki itd. dali glavni poudarek za NOV in slikali Sovjetsko Rusijo kot zmagovalko, kot gospodarsko in upravno urejeno državo. (prim.: Mičutin — gospodarstvo) itd. v ozadje bi pa stopila zaenkrat beseda o komunizmu. Zato je seveda potreben duševno prožen in sposoben človek, ki bo znal izzbaviti simpatije in s tem pridobiti prebivalstvo za naš pokret. Le tako bo odziv za skorajšnje volitve polnoštevilčen.« — Naš narod res ne veruje več v predvojni komunizem in časopisne race o njem, ampak veruje resnici, ki se kaže v tisočih pomorjenih žrtvih in požganih domovih, ki jih je zakrivil in povzročil komunizem. To niso nobene časopisne race, to je krvava resnica. Tudi gorjujenju, da naj bi stopil komunizem v ozadje, ljudstvo več ne verjame. Dobro ve, da komunisti s tako taktilno čakajo dne, ko bi s svojo komunistično barvo zopet bruhanili na dan. To je stara, stara pesem, dolgočasna tako, da ji ljudstvo ne samo ne verjame, ampak se je tudi že naveličalo in če komunisti ne morejo pogrniti nič boljše, naj še take in podobne smešne refrene opustijo.

Izkušnja je ponovno dokazala, kako odličen pripomoček za gašenje zažigalnih bomb je pesek. Voda, če jo nimamo na razpolago v veliki količini, bo služila le za to, da omejimo požar. Zažigalne bombe so običajno narejene tako, da eksplozije povzročijo v prostoru, kjer so nastale, mnogo majhnih požarov, katere najlažje zadušimo s peskom. Pesek moremo nametati z lopato ali na kakšen drug način tudi od daleč in izza zaklona na žarišča razvijajočih se požarov.

Zaradi tega mora biti v vseh prostorih pripravljenega čim več peska, ki si ga vedno brezplačno vzamete iz depozitov, ki jih je mestno županstvo postavilo po vseh delih mesta.

Trgovci, ki ne stanujejo v hišah, kjer se nahajajo njihove trgovine, se opozarjajo, da v svojem interesu sporoče bismenu starešini naslov svojega privatnega stanovanja in event. šte. telefona. V primeru, da bi bila trgovina po letalskem napadu poškodovana (razbita izlozbeno stekla in slinčilo), bo pač v interesu vsakega lastnika trgovine, da bo čimprej o tem obveščen, da bo lahko sam zavaroval svoje imetje oz. odredil potrebne ukrepe za zaščito iz trgovini vkladiščenega blaga.

„Primož“ — učenec pariškega podzemlja in španske rdeče revolucije

Med slovenskimi komunisti vidno razločujemo dva tipa: buržujkega in proletarskega. Oba sta žalostni postavi v založbi, ki jo vzpirajo mednarodni komunizem na slovenskih tleh že tri leta.

Ce je imel proletarski tip količjak vzroka, da je drvel v komunizem, ga buržujski meščanski tip ni imel prav nič. Ne da se tajiti, da so bile v bivši državi socialne razmere take, da so našega siromaka res lahko gnale v skrajnost. K temu je mnogo pripomogla tudi nerazumljiva brezbrzičnost vladajoče klike, ki ji ni bila mar pravična rešitev socialnih vprašanj. Ne smemo pa prezreti dejstva, da je bilo naše socialno zlo v marsičem le njuna posledica svetovnega socialnega zla. Ne glede na to je kolikor toliko razumljivo, da je naš siromak iskal poti iz svoje revščine. Če je našel edino pravo pot, je seveda veliko vprašanje. Važno je le, da je to iskanje izhajalo iz stvarnih razlogov, namreč iz revščine, ki je izhajala vedno iz demokracije po pristno angleško-plutokratskem vzorcu. Zato je tudi teženje proletarskega tipa po socialnih prenosih pristno.

En del tega proletarskega tipa se je pridružil komunizmu zato, ker je pričakoval od njega zboljšanje socialnih razmer. Rešitev vseh teh vprašanj pa je obljubil komunizem rešiti z mističnim geslom: nov socialni red vse človeške družbe. Mnogo slovenskih siromakov se je pridružio OF, ker so mislili, da bo ona spremenila stari družabni red in uvedla novega. Toda razočaranje ljudi, ki so temu verjeli, bo nepopisno.

Zakaj? Najbolj odločujoči jugoslovanski in slovenski komunizem Edvard Kardelj je 19. februarja 1944 v Črnomlju vsem komunističnim odposlancem OF jasno povedal tole:

»Bilo bi zelo napačno, iskati v tej formulaciji neko novo socialno vsebino. Narodno osvobodilno gibanje ne posega radikalno v socialne temelje in njegova zmaga torej ne pomeni novega družabnega reda... Niso se tu bistveno spremenili socialni temelji, spremenili pa so se vodstvo ter metode in oblike, v katerih se ta oblast uveljavlja.«

Torej je vse tisto, kar so komunisti tri leta obljubljali, le navadna laž, prevara!

Slovenski buržuj - voditelj komunizma

Popolnoma nasproten temu ogoljufanemu proletarskemu komunističnemu tipu je buržujski komunistični tip, ali pravilneje, vladajoči komunistični »hegemon«.

Ta tip namreč vlada ves slovenski komunizem in OF. V vodstvu OF in KPS ni niti en odstotek delavcev, ampak na prvem mestu sprijeni študentje, brezposelni advokati, odpušteni profesorji in delavski krovosivi, strokovničarji »borci«. Nobeden izmed voditeljev OF ni nikdar imel v rokah ne lopate ne krampa; nobeden ni bil še nikdar na delu v rudnikih; nobeden ne ni nikdar potil na polju; nobeden ne ve, kaj je delo, vsi so živeli od očetovih ali pa od ljudskih žuljev.

Popolna laž pa je, da stoji na čelu tega gibanja delavstvo. Resnica je ta, da delavstvo nima nobene besede, komandirajo ga samo ljubljanski salonski pokvarjenici.

Ce je proletarski tip vsaj količjak šel za komunizem, ni imel buržujski tip niti najmanjšega vzroka za to. Komunizem naj bi vodil boj za zboljšanje socialnih razmer? Kako pa naj bi se še zboljšale razmere, v katerih so živeli vodilni slovenski komunisti. Živeli so naravnost razkošno, potratno in v preveliki izobilju. Ti ljudje so imeli vsega preveč. Njihovo teženje po socialnih reformah je zlagano, ker mu manjka sleherne stvarne podlage.

Revolucionarji iz pokvarjenosti

Vsi ti buržujski komunistični tipi se navdušujejo za komunizem iz objestnosti, nasičenosti in duševne pokvarjenosti. Vsi so telesno ali pa duševno bolni. Skoraj pri vsakem vodilnem komunistu je mogoče zaslediti kaj bolezenskega ali na blaznost spominjajočega: včasih nevtratenost, erupтивne spolne pojave, največkrat pa duševno naveličanost. Le tako si je moči razložiti n. pr. Baeblerjevo komunistično prepričanje.

Dr. Aleksej Baebler je izšel iz visokih buržujških meščanskih krogov kakor Boris Kidrič, oziroma še imovitejših. Pri njegovem komunizmu ima važno vlogo duševna defektnost. Iz njegovega kakor iz Kidričevega življenja so znane čudne reči, ki se ne dajo razložiti drugače kakor z duševno neuravnovesitostjo. Kidrič je poskušal nekoč vprico očeta narediti samomor s skokom skozi okno. Pri Baeblerju pa se javljajo duševne motnje v zvezi z njegovo telesno lepoto. Baeblerja sili k zločinskim dejanjem lahkoživet, naveličanost, pustolovstvo, zlasti »športna« zanimivost. Baeblerja navdaja v vsem nekakšna eleganca, njegov nasmeh je zapeljivski. Ze sam uradni zunanji opis njegove postave ga jasno označuje.

Baebler je visoke rasti, vitke linije, dolgovrat obraz. Lasje so črni in lepo negovani, čelo ima srednje široko, nos fino siljast, oči temne. Na licih mu igra sladek smehljaj, ki se včasih prelevi v cinizem. Baebler ima zelo priključljivo zunanost, dočim je Kidričeva in Kardeljova odbijajoča. Baebler ima na zunaj mnogo prednosti pred Kidričem in Kardeljem, zato se tudi lažje uveljavlja med buržujskimi komunisti in v meščanski družbi sploh, zlasti pri tovariščah.

Leta 1941. spomladu se je večkrat kazal na promenadi ali pa v kavarnah, in sicer z damo, ki igra v meščanskih krogih precejšnjo vlogo. Prišel je med 5 in 6 uro, ko je bilo največ ljudi. Bil je elegantno oblečen in skrbno počesani. Počasi se je pretil mimo miz in v zrvisno sukal glavo zdaj na levo, zdaj na desno, kakor da koga išče, pri tem pa je s ci-

ničnim smehljajem odzdravljaj številnim znancem. Poznal ga je vse. Med komunisti je veljal za vodilnega člana, poleg tega pa je bil iz ugledne in premožne meščanske družine, ki ima na široko razpredeno sorodstvo.

Baebler je najuglednejši bogatinski komunist. V tem daleč prekaša Kidriča, medtem ko se Kardelj sploh ne more primerjati z njim. Baebler ima ugledno sorodstvo. Sestra — doktorica — je poročena s sinom ljubljanskega veletrgovca Jelačina. Teta je bila soproga vseučiliškega profesorja. Strici so imoviti. Študiral je — kot buržuj — v tujini. Ima doktorat neke tuje šole. Imel je torej vse pogoje, da se je jara gospoda navduševala zanj. Kardelj Baebler in Kidrič so vodilna trojka slovenskega komunizma z velikim vplivom na ves »jugoslovanski« komunizem.

Slovenska komunistična trojica

Ne bo nezanimivo spoznatli, kakšno je medsebojno razmerje v tej trojici. Vsi trije voditelji, ali bolje krvniki se ne razlikujejo le po rodbinskem poreklu, ampak so vsi nasprotni tudi po značaju in po politični vzgoji in ideologiji.

Kidrič se je nalezil komunizma že v petem gimnazijemskem razredu. Kardelj najpogostje v drugem letniku učiteljskega, medtem ko za Baeblerja ni ugotovljeno, da bi se bil že v gimnaziji odlikoval po komunizmu. Kidrič zastopa severozahodno komunistično ideologijo, Kardelj pa severovzhodno, azijsko-boljševsko, dočim se Baebler naslanja na romanski, špansko-mehikanski komunizem. Izhaja iz pariške komunistične šole, katero je izpopolnil v španski državljanski vojski. Njegovi ideali so Negrin, La Passionaria, Caballero itd.

Ideološka stran komunizma Baeblerja kaj malo briga. On je praktik in v tem je pravo nasprotje Kidriča in Kardelja. Vse akcije, ki jih določa vodstvo KPS, izvaja dejansko le Baebler. Ideološko osnovno jim polži Kardelj, ki mora navadno prepričati najprej Kidriča, potem pa oba skupaj pritegneta še Baeblerja, ki vse načrte praktično izvede. Baebler si je pridobil veliko »praktičnega« znanja v Franciji in Španiji, pa tudi sicer ima prirojen smisel za praktično delo, samo da dela vse bolj za šport.

Nikdar ga ne zanima, zakaj mora to in ono dejanje storiti, vesel je, če mu uspe. Nikdar ne pomišlja, ali bi poslal toliko in toliko ljudi v boj, ker se mu jih niti malo ne zdi škoda, ampak je samo radoveden, v koliko je imel prav, koliko se je sam izkazal. Pripravljen se je lotiti najbolj pogubnih in vzratolomnih nastrovov; pripravljen je skleniti vsako pogodbo, samo da lahko preizkusi svojo praktično sposobnost. Če ne uspe, se ne žalosti, če uspe, ne divja od veselja kot Kidrič, temveč se veseli približno tako kakor športnik, ki doseže nov rekord. Naj bo Jud ali ne, vendar kaže v vseh svojih dejanjih mnogo praktičnega judovskega duha.

Njega nikdar ne spraviš iz ravnotežja, kakor lahko spraviš Kidriča in Kardelja. Je hladnokrven računar v vsem. Kidrič in Kardelj imata do vsakega dejanja nekakšen čustven odnos, vsakemu dejanju skušata dati oseben poudarek. Vsega tega pri Baeblerju ni, ker se samovoljno igra z vsakim in z vsem.

Tako je dosti lažje razumeti n. pr. delovanje njegovih edinic na Primorskem.

Baebler in narodnost

Do narodnosti in do vsega, kar je v zvezi z njo, nima niti trohice odnosa, ker je pristen internacionalc in se velik svetovljan povzbu. To ni čudno. Njegov rod še danes ni slovenski, sam je vso mladost zapravil med Romani, zato so mu tudi slovenske narodne koristi zelo malo mar in zato tako malomarno razmetava s slovenskimi življenji.

Kakor pripoveduje nekateri, mu del vodstva KPS preveč ne zaupa. Dolže ga trockizma, vendar takih komunističnih medsebojnih razprtij ne smemo jemati preveč resno, ker so največkrat le navidezne, da komunisti lahko kujejo razne nastope. Res je, da je komunizem po romanskih deželah mnogo bolj razcepjen kakor drugod. Pri romanskih narodih ima vsak rdeči voditelj svojo skupino. Tako se je najbrž tudi Baebler navezal kakšnih razkolniških komunističnih idej.

Več ali manj ima vsak slovenski vodilni komunist neke svoje zamisli. V eni stvari pa so vsi enotni: v ubijanju nasprotnikov. Tu pa ne pozna meje in ne izbira sredstev, pa naj ubijajo svoje politične nasprotnike, ali »odstranjujejo« svoje večerjaste prijatelje. Tako je šlo na oni svet več sto ofarjev in komunistov z dr. Alešem Stanovnikom in Tonetom Tomšičem na čelu. Tudi o tem bi vedeli dosti povedati Baebler, Kidrič in Kardelj.

Človek v ozadju

Zanimivo je, da Baebler nima nobene vidne funkcije v slovenski OF, kakor jo imata Kidrič in Kardelj. Za enajstega člana SNOS-a je bil postavljen februarja 1944 France Bev, ne pa on. Baebler ima zdaj na Primorskem »vojaško« oblast. Je vrhovni nadzornik »vojaške« v imenu KPS; še verjetneje pa je da je vključen že v italijansko Komunistično partijo in da nadzoruje komunistične akcije na Primorskem v imenu KPL. On je eksponent romanskega komunizma in dobiva navodila od kominterne preko italijanskih, francoskih in španskih komunističnih ustanov.

Po vsem tem je možno razumeti vlogo, ki jo igra komunizem na Primorskem. Kdor doume to podlo vlogo primorskega komunizma, bo spoznal, kako bedne figure so ti isti primorski zasleplenci, ki so se pridružili OF v prepričanju, da vodi OF res narodnostno borbo. Še bednejše figure so pa tisti, ki si nočejo »umazati« nacionalnega prepričanja, marveč pričakujejo »rešitve« od kdo ve kje, ne vedo pa, da jih vrti okrog mezinca veliki po-

litični pustolovec Aleksej Baebler. Vsi ti ljudje bodo na lastni koži občutili, kdo je Baebler, a takrat bo prepozno. Baebler si bo pa zadovoljno mel roke kje v kakšnem tujem mestu.

»Odkod njegov je rod...?

Svojčas je bilo govora o tem, ali so Baebler, Kidrič in Vidmar judovskega rodu. Ker se nam ne zdi potrebno, da bi brekali po tej reči — se omejemo le na dognane podatke.

Eden izmed Baeblerjevih bratrancev je zaradi državne službe nedavno uradno dokazal, da ni judovskega rodu. Naj bo že kakor hoče, drži, da kaže Baebler pravi judovski značaj.

Njegovi predniki — najbrže ded ali pa celo praded — so se preselili iz Švice na Kranjsko. Aleksej ima več stricov. Eden je bil vinski trgovec, ko pa je osirotel, je bil knjigovodja v ptujski elektrarni. Ta je že umrl. Njegova hčerka — magistra je poročena z znanim komunistom Kretom Ivanom. Drugi stric je bil šolski upravitelj v Radovljici. Zdaj živi v Ljubljani. Tretji stric je trgovec z dvigali. Ta ima edini izmed Baeblerjev še švicarsko državljanstvo. Vsi drugi so bili jugoslovanski državljani.

Tudi po materi ima Aleksej veliko sorodstvo. Ena teta je bila žena že pok. vseuč. profesorja, druga pa živi v Gorici in rada postreže Aleksejevim somišljenikom. Nekoč je v zmotnem navdušenju pogostila štiri hude nasprotnike Aleksejeve.

Aleksej Baebler se je rodil 18. junija 1907 v Idriji. Oče Baltazar je bil takrat najbrže v rudarski službi; mati pa je Franciška, roj. Goli. Dva otroka iz tega zakona živita, Aleksej in sestra dr. Damjana, ki je poročena z dr. Ristom Jelačinom, sinom ljubljanskega veletrgovca. Aleksej je najbrž stopil v srednjo šolo jeseni leta 1917, menda v Idriji. Kako je študiral srednjo šolo, ni znano. Zrelotno skušnjo je opravil od 8. do 17. junija 1925. leta na celjski gimnaziji. Takrat je bil namreč oče rudarski svetnik v Celju, leta 1926 pa je bil premeščen v Ljubljano, kjer je stanoval v svoji vili v Komenskega ulici št. 7. V njegovi hiši je imela zagrebška trvdka »ISIS« svoje prostore in skladišče. Ta trvdka, katere ravnatelj in solastnik je bil Aleksejev oče, je prodajala zdravniške potrebščine. Oče je umrl leta 1936 v Ljubljani, torej takrat, ko se je sin Aleksej »boril« v Španiji.

»Šola« v Parizu

Kam je krenil ljubljani bogataški razvaječek po maturi, ni znano. Na pravno fakulteto ljubljanskega vseučilišča se je vpisal šele 4. oktobra 1927. Kje je bil dve leti pred vpisom, ni razvidno, najbolj verjetno pa je, da se je klatil po tujini, saj denarja mu ni manjkalo. Zdi se pa, da mu študij v Ljubljani ni dišal, zakaj niti ni čakal, da bi mu vseučilišča oblast vsaj semester potrdila, temveč je že prejšnji odšel iz Ljubljane.

Nekateri vedo povedati, da je študiral v Parizu, vendar podrobnosti o tem niso znane. Sicer pa je vprašanje, če je v Parizu res študiral. Naši ljudje, zlasti pokvarjena mesta in podeželska bogataška družba, so imeli o »šoli« v tujini zelo zmešane pojme. Splošno cenijo tuja vseučilišča bolj kot domača. V tujino so se hodili spopolnjevati v svoji stroki tisti, ki so doma opravili vse strokovne izpite. Bili pa so tudi blaziranci iz višje družbe, ki so takoj po maturi odšli v tujino, ker so imeli domače vseučilišče, za manj vredno in so mislili, da bodo imeli s tujimi diplomami prednost pred domačimi ljudmi.

Med take ohole domišljavce sodi tudi Aleksej Baebler, ki je vse svoje študije opravil v tujini.

Znano je, da tuje države zelo radi sprejemajo dijakke iz drugih držav, ker si tako pridobivajo kulture in politični vpliv. Zato takim dijakom zelo olajšujejo študij z raznimi podporami in z oprostitvami vseh pristojbin, ki so v tujini zelo velike. Ne dovoljujejo jim obiskovati predavanj, ki so namenjena domačim dijakom. Zato pa imajo diplome tujih dijakov večkrat razne pripombe kakor »Gilt nur für Ausland«, ali pa »Doctorat balcanique« itd.

Da se države zavarujejo proti invaziji površnega in pomanjkljivega znanja iz tujine, zahtevajo, da vsak dijak, ki se drugje dokonča študije »nostrificira« svoje diplome pri naših prosvetnih oblasteh; večkrat je moral tak dijak skušnje ponoviti pri nas, da so mu priznali diplomu. V bivši Jugoslaviji je kar mrgole raznih komercialnih in električnih inženirjev, doktorjev in profesorjev, ki so bili vsi tujega porekla. Nekateri so si dali naslov pravilno nostrificirani, drugi so si ga kupili po političnih zvezah, tretji se podpisujejo na »švarc«. Aleksej Baebler si ni pridobil v naši državi niti ene diplome, zato je veliko vprašanje, kakšne diplome ima res v žepu. Ni znano, da bi nostrificiral svoje doktorsko spričevalo ali pa diplomu. To je bila pri rdečih študentih običajna reč. Med drugimi je bilo tako z velikim komunističnim kulturnikom Ferdom Kozakom, ki je prišel iz Prage z doktorsko častjo, pa brez vsake skušnje.

V tej luči je treba torej tudi motriti Baeblerjevo doktorsko in strokovno diplomu, če ji seveda ima. Ker ni v Jugoslaviji bil še v nobeni službi, mu »diplom« sploh ni bilo treba pokazati.

Njegovo »delo«

Če je Baebler res študiral, je čudno, da ni čutil potrebe po nobenem delu in nobenem zaslužku najmanj deset let. Srednje nadarjen dijak bi na njegovem mestu diplomiral leta 1930, on pa še leta 1940 ni opravljal nikakega dela. V Jugoslaviji so smeli izbrani otroci bogatnikov zapravljati svoja mlada leta po dunajskih, praških in pariških beznicah, da so se lahko čez dvakrat po sedem let vrnili v zaničevano, prezirano, opljuvano domovino kot »voditelji« in »rešitelji«.

Kakšen »nov red« naj ustvarijo taki ljudje?

Ljudje, kakor so Baebler, Kidrič, Kardelj in drugi, ne poznajo ne rodbinskih ne domovinskih čustev, kaj šele socialne dolžnosti. Nacionalne »sentimentalnosti« ne poznajo, pozabljajo pa, da so jim očetje in matere pošiljali denar, ki so ga očetje črpali iz slovenskega narodnega premoženja.

Taka je resnica o Baeblerjevih študijah, za katere sploh ni znano, kdaj naj bi jih dokončal. Dognano pa je, da se od leta 1927. pa do leta 1939 nikdar ni prikazal v Jugoslaviji.

Na počitnice ni prihajal on k družini, pač pa je hodila družina k njemu v Francijo. Znano je tudi, da se je v Parizu sestajal z dr. Cenetom Logarjem, sedanjim političnim komisarjem, z dr. Vogelnikom; bodočim Titovim »poslanikom«, in s Kidričem, ko je pribežal tja z Dunaja. Baebler je imel organiziran komunistični krožek v Parizu in je agitiral za komunizem med slovenskimi izseljenci, o čemer pričajo številna poročila jugoslovanskih zastopstev iz Francije.

Domače varnostne oblasti ga niso imele zaznamovane kot komunistu, dokler je študiral srednjo šolo. Pač pa so ga pozneje zelo pogosto imenovali pri zasliševanju komunistični osumljenici.

Nesporno je tudi dokazano, da je bil iz Francije poklican v Sovjetijo. Tam ga je Kominternu usposobila za organizatorja komunističnih vojaških edinic in terorističnih celic za likvidiranje nasprotnikov. Ta organizacija se imenuje »specialna obveščevalna služba«, ki je pri nas ubijala ljudi pod imenom VOS.

Baebler v Španiji

Ko je zbruhnila španska držav. vojna, se je Baebler takoj podal na poziv Moskve v mednarodno komunistično brigado, kjer je deloval ves čas pri propagandnem odseku. To je potrdilo več prič, ki so bile tudi v Španiji. Sam pa je razglasil po Ljubljani, da se je boril in da je bil tudi ranjen. Nekomu je zaupal tudi to, da je prišla za njim v Španijo lastna mati kot komunistična prostovoljka, in da mu je stregla, ko je ležal v bolnišnici. A to ni res. Mati je bila lahko pri njem v Španiji, saj ni bil v nevarnosti, ker glavni komunisti so bili vsi na varnih mestih, zato je bil tudi on dodeljen propagandnemu odseku.

O njegovi poškodbi na nogi pravijo, da jo je dobil od jugoslovanskega granicarja, ko je hotel prestopiti mejo.

Nekdo ga je vprašal, če mu je žal, da je bil v Španiji, pa je ponosno odgovoril, da to sploh ni mogoče, da bi mu bilo žal. Na pripombo, da bo imel okvaro na nogi vedno, se je nasmehnil: »To mi bo prijeten spomin na borbo, ko je šlo za blagor narodov. In kako so umirali rdeči borci! S smehom na ustih so umirali, ker so se zavedali, da trpijo in umirajo za ozdravitev človeške družbe, da bi jo rešili jarma, da bi delavec že enkrat prosto zadihal, kakor v Sovjetiji.«

Tako govoril lahko samo bogataški pokvarjenec, ki ni še nikdar ničesar trpel. Zakaj pa ni ostal v Sovjetiji, ko je vendar tako dobrol v Sovjetiji je tako lepo, od pa je živel od denarja, katerega je njegov oče služil v bivši revni Jugoslaviji.

Ko je komunizem doživel v Španiji poraz, so ti mednarodni jastrebi napadli ubogo Francijo, ki je največjo po krivdi te mednarodne sodrge doživela polom. Ti mednarodni pustolovci sicer ne priznavajo nobene narodnosti, a vendar so se po polomu Francije vrnili v Jugoslavijo. Naj bi se bili podali v kakšno drugo državo, saj tistemu, ki se ne prišteva k nobenemu narodu, je vseeno, kje živi. Toda drugje bi morali delati, doma pa so živeli od tistega buržujkega denarja, ki so ga njihovi starši črpali iz skupnega narodnega premoženja. Kidrič se je več kot pet let klatil po svetu, Kardelj več kot štiri, Baebler pa dolgih 13 let. Po tolikih letih so se pa vsi spomnili uboge domovine, katero so poprej vedno izdajali in prodajali drugim, zdaj so jo prišli pa »reševati«.

V zaporu

Baebler je prišel v preiskovalni zapor. Takoj se je javil, da je bolan. Zdravnik ga je poslal na ortopedski oddelek, kjer se je zdravil od 19. junija do 29. junija 1940. Šef tega oddelka je bil dr. Bogdan Breclj, danes vodja tolovajske bolnišnice. Razumljivo, da je storil dr. Breclj za svojega bodočega komandanta vse, kar je mogel. In ker ni bilo mogoče Baeblerja več držati na oddelku, ga je poslal na živčni oddelek na št. 7, kjer je skrivanje mnogo lažje. Živčne bolezni je težje dokazati, zato je treba »dolgotrajnega« opazovanja. O teh »zdravniških« postopkih v bolnišnici bomo prav kmalu temeljito spregovorili.

Aleksej Baebler je imel namreč prestreljen »nervus peroneus«, t. j. tisti živec, ki uravnava gibanje stopala. Zaradi te okvare mora Baebler dvigati eno nogo višje, ker ee more stopala gibati navzgor. Živec mu je prestrelil pod kolonom jugoslovanski granicar in poškodba je trajna. Vsako zdravljenje je brezuspešno, vendar je Aleksej Baebler, ljubljanski gosposki komunist s sijajnimi zve-

zami, odsedel svojo malenkostno policijsko kazen kar na živčnem oddelku Na ljubljanskem sodišču so bili komunisti precej mlo sojeni in te kazni so večinoma »odležali« v ljubljanski bolnišnici.

Ljubljanski vodilni komunisti so znali vse osebe po bolnišnicah in tečaj tako zaslediti, da jih je začel razglasiati za prave svetnike. Kako jih tudi ne bi, ko so pa vnesli komunisti toliko romantike v pusto bolnišnico in jetniško življenje! Kidrič se je poročil v ječi, Baebler pa, ker se ni sam poročil, je organiziral poroko svoje sestre dr. Damjane z dr. Ristom Jelačinom v bolniški kapeli. da je bil on lahko priča pri poroki! Danes živa sestra in Baeblerjev svak v Italiji in tudi Aleksejeva mati je tam. Bogve, če bi si ti bogataški siromaki smeli privoščiti v komunistični državi toliko, kakor si lahko privoščijo v »kapitalistični« družbi!

Tako je Aleksej Baebler dočkal zlom Jugoslavije.

Rdeči vojskovodja

Po zlomu Jugoslavije so se komunisti takoj znašli. Mislili so, da je prišel čas, ko se bodo uresničile njihove sanje. Kidrič je lovil debeloglave seraečevske, marušičevske in brecljevске kaline pri liberalcih in klerikalcih, Kardelj je organiziral partije, Baebler, s tolovajskim imenom »Primož«, pa je organiziral linijo »specialne obveščevalne službe«. Ta linija je imela nalogo streljati ljudi v Ljubljani.

V to bando je zbral nekaj akademikov (Drocl, Cesnik itd.), natakarije, mehanike, brezposelné in poklicne morilce.

Dne 24. aprila 1941 je imel prvi sestanek s 15 akademiki, med katerimi so bili tudi Drocl, Skapin, Zicherl, Fric Novak, Zerjal, Cesnik. Akademiki so imeli potem glavno besedo v teroristični organizaciji OF.

Nato je začel Baebler z vojaško organizacijo. Imel je vrhovni nadzor nad tolpami v imenu KPS, ker je bil član centralnega komiteta. Ko se je organizirala OF, je bil poleg Kidriča in dr. Aleša Stanovnika član vrhovne trojke do maja 1942. Skozi Baeblerjeve roke je šlo vse praktično delo KPS in OF. On je bil nekakšen vojni minister in policijski šef.

Po reorganizaciji OF leta 1942. je Baeblerjeva vloga bolj zagonetna. Da bi ga bili vrhli iz KP, ni misliti, vendar pa ga ni v OF videti na vidnem mestu. Zlasti je zagonetna njegova vloga po 8. septembru 1943. Po Kranjskem je Baeblerjevo ime še malo znano, pač pa je poleg Vilfana in Bevka njegovo ime najbolj razkričano po Primorskem, medtem ko za Kidriča in Kardelja sploh ne vedo.

Kakor vse kaže, izpolnjuje Baebler po Primorskem posebno nalogo Kominterne. Njegova naloga je, da na previden način pripelje slovenski proletariat brez večjih pretresov v italijansko komunistično Partijo.

Duševno zrcalo

O njegovem šolanju je bilo dovolj govora. Pod skromne člančice, ki jih včasih priobči v »Ljudski pravici« se podpisuje čisto navadno »Aleš Baebler«, ne pa »dr. Aleksej Baebler«, kakor bi se moral, če je res doktor, neznane tuje univerze. Tak način podpisovanja je lahko »tovarištvo«, skromnost, lahko pa domišljavost, ali pa tudi dejansko stanje. Vsekakor njegovo znanje ni veliko. Ker se v naši javnosti ni udeleževal s pisano besedo kakor Kardelj, ni mogoče dati neke zaključene sodbe o njem. Če pa ga sodimo po tistih člančicah v »Ljudski pravici«, trdimo, da slovenščine v pisavi sploh ne obvlada tako, kakor bi jo kot slovenski »akademski« izobraženec moral. Dokazuje približno enako pismenost kot Kidrič. Slog je četrtoslovski.

Razumljivo je, da slovenščine ne zna, če pa 15 let ni imel stika ne s slovensko šolo ne z našim kulturnim in političnim življenjem.

Za njegov razvoj in njegovo delo so odgovorni v prvi vrsti starši.

Baeblerjevi starši so svojega sina naravnost podpirali pri komunističnem rovarjenju. Najjasnejši dokaz je to, da so hodili oni k njemu na počitnice. Ali se jim ni zdelo smuljivo, da fant ni hotel priti domov o počitnicah, kot si vendar vsak otrok želi doma. Do začetka španske državljanske vojne je poteklo najmanj 7 let, odkar ga ni bilo doma. Če se jim ni v devetih letih posvetilo v glavi, zakaj se fant ogiblje domovine, je dovolj žalostno. In končno, zakaj je mati ležala za sinom na Špansko kot komunistična prostovoljka? Znano pa nam je tudi, kakšno je mišljenje in delovanje Aleksejevega številnega sorodstva. Tistega, ki je v hribih, v Italiji, na Primorskem in v Ljubljani. »Ene sorte tiči vkup letel«

Naj ima Baebler že kakršno koli funkcijo v KPS ali v KPJ ali v Kominterni, drži, da je najbolj nevaren krvnik, kajti on ubija ljudi premišljeno, preračunano, brez strasti in mrznje. On je orodje časa! Gorje ljudem, o katerih odloča samo orožje!

IZŠLA JE NOVA KNJIGA »SLOVENCEVE KNJIŽNICE«

Paul Heyse: Steklar iz Murana

Knjiga vam bo v užitek. Opisuje tradicionalno življenje starih Benetk in globoko, čisto ljubezen mladega steklarja, ki je odkril kristalno steklo. Odkritje mu prinese veliko slavo, toda zaplete njegovo ljubezen in jo postavi v veliko nevarnost. Oče njegove zaročenke je hotel zaradi svojih dolgov izdati skrivnost kristalnega stekla, kar pa je bilo nekakšna državna tajnost. Benetanski zakonik so za tak zločin določali smrt. Mladi steklar z dožvevo pomočjo reši nesrečnega očeta in najde svojo srečo v globoki in čisti ljubezni za katero je toliko trpel. — Zgodba je romantična, napeto pisana in bo vsem bralcem gotovo všeč.

Pisma nam in vam

Cenjeno uredništvo!

Ze nekajkrat sem bral v vašem listu o tako imenovani »Rdeči pomoči«, o ustanovi, ki so jo komunisti organizirali in ji dali nalogo, da podpira rdečkarje in njihove somišljenike, če bi jih zaradi njihovega, za »osvoboditev« slovenskega naroda res »sila zaslužnega dela« (kakor se vidi vsepovsod iz njihovih dejanj) morda le zadel kakšna nepričakovana nezgoda. Ko so si zamišljali to ustanovo, so res mislili prav na vse, a tudi v svoji drznosti, oziroma predznosti so šli do skrajnosti.

Svojetasmo je oblast začela izdajati odloke o zapletitvi imovine upornikov in vsa poštena slovenska javnost je ta korak sprejela z zadoščanjem, saj je navsezadnje vendarle prav, če so tudi tisti, ki tako vneto oznanjajo enakost med ljudmi, od ponedeljku svojemu izobilju in razkošju ter postanejo enaki med enakimi, »proletarci med proletarci«. Oblast, ki je zaslegla premoženje že precejšnemu številu naših vojniških komunistov, jih je tako vsaj delno kaznovala za njihove zločine, ki so jih sagrešili nad poštenim slovenskim ljudstvom.

A ta njihova kazen bi bila gotovo še dokaj občutljiva, če ne bi tudi na tem področju »Rdeča pomoč« brž priskočila na pomoč svojim članom. Kako? Dokaj preveč! Poslušajte na primer tole:

Stanovanje neke ljubljanske družine, katere rednik je povprečno dobro, oziroma slabo plačani uradnik, se je nenadno otepalo z res nenavadno pridobitvijo. Pojavila se je v njem dragocena preproga, kakršne tisti uradnik pač ne bi mogel s svojimi rednimi mesečnimi prejemki nikoli kupiti. Ko je bil nekdo le preveč radevoden in je hotel na enak način zvedeti, od kod tej družini tista tako dragocena preproga, je uradnikova žena dejala: »To so nam pa Baeblerjevi dali.«

Stvar me je zdaj še bolj zanimala in skušal sem ji priti do dna. Zvedel sem, da je bila to na delu »Rdeča pomoč«. Is trahu, da bo roka pravice vsak čas posegla po premoženju tega ali onega vidnejšega komuniste — kakor se je to zgodilo s premoženjem že številnih drugih upornikov — je »Rdeča pomoč« (gotovo po dogovoru s njim) razdala med manj znane komunistične simpatizante razne premijske dragocenosti iz »uglednejših« uporniških hiš, med drugim tudi drage preproge, da jih oblast ne bi našla, ko bi bil izdan odlok o zapletitvi imovine tega ali onega vidnejšega komuniste.

S tem je »Rdeča pomoč« na eni strani z dejanjem skušala dovedati svojim manj premožnim članom, kako zelo skrbijo zanje, ko jim daje takšne dragocene stvari, na drugi strani pa — in to je bil brez dvoma glavni namen — na preveč nazadnjakom oblastem razne dragocenosti bogatejših članov upornikov, da bi jih ti pozneje, ko bi bil spel mir, lepo dobili nazaj.

Primer, ki sem ga navedel, po vsej verjetnosti ni osamljen, a že ta dovolj zgovorno kaže, kako daleč si upa »Rdeča pomoč« pri izigravanju oblasti. Dekazuje pa tudi, komu je »Rdeča pomoč« v prvi vrsti namenjena: spel ne morda ljudem, ki bi bili kakšne podpore ali pomoči res potrebni, lepej malim ljudem, »proletarcem«, ki jih imajo komunistični vrhovci vedno na jeziku, marveč spel vsega preostanega ljudstva, ki se s »diktaturo proletariata« bore in se hočejo tudi po sedanjih vojni boriti na dragocenih preprogah v svojih razkošno urejenih stanovanjih. »Rdeča pomoč« bi te preproge, kakršna je na primer tista Baeblerjeva, samo za eno rada spravila na varno pred oblast, da bi jih potem spel vrnila svojim prejšnjim lastnikom. Ljubljancem.

Gospod urednik in vsi bralci!

Preberite in presodite:

Dne 28. 11. 1943 so komunistični tolovaji izgnali iz Loške doline petnajst najboljših protikomunističnih družin. Pustili so jim deset minut časa, da se pripravijo. V trdi noči, ko tudi elektrika luč ni gorila, v dežju in viharju so odšlo preganjane družine — petinsedemdesetletni stariki skupaj z dojenčki — skozi goroto Cerknico proti Raketu. Tam so jih sprejeli usmiljeni ljudje in večino teh družin odpeljali v Logatec. V prvih tednih in mesecih so jim ti ljudje — po večini so bile to domobranske družine — pomagali s nasvetom, življenjem in priporočilom.

Pozneje je bilo čedalje slabše. Prvo sotočje je bilo poleglo. V Logatcu so pregnane družine ustanovile skupno kuhinjo. Od novembra lanskega leta niso več videli doma. Živijo v pomanjkanju vsega, živijo in obleke, pod lužimi strehami med tujimi ljudmi. Tako živijo vsi oni, ki so vse svoje življenje prav trdo in pošteno delali ter vse vroče letojarali in težko jesen v lanskem letu garali zato, da so jim potem ušli ljubljanski in tudi logaški postopaki poizkusi pridelite in isropali hiše in hleve. Gospodar one hiše, kjer je bila skupna kuhinja, znan komunistični poluhajec, ki ima sina v gozdu, je otežkoval izgnancem skromno kuhanje in rentatili nad njimi. Zdalj so si družine uredile kuhanje na stanovanjih. Le dve družini sta ostali brez štedilnika in brez kuhinje.

Presodite, ali ne bi bilo mogoče storiti kaj bolj korenitega, da bi se tem ljudem pomagalo? Ali res morajo biti odvisni samo od usmiljenosti soljudi? Od takega usmiljenja, kot je tisto opreznost, »arsko poklanjanje pol litrčka mleka posameznim družinam in desetlitrskih bankovcev posameznim družinam? Ali ne bi bilo mogoče storiti kaj bolj boječih in najboljšejših logaških hiš, ko je eni ubogih družin posodila nekaj »zagrnjenih odevi in nož za rezanje kruha,

Enajst »osvobojenih« družin

Velika, prostorna in visoka soba v nekdanjem Akademskem kolegiju v Kolodvorski ulici. Nekoč je bila to najbrž jedilnica, saj v prejšnjih mirnih časih tak ogromen prostor v prtiljivo čemu drugemu pač ni mogel služiti. Danes stoji v njem dvanaest nadve skromnih postelj, bolj rečeno ležišča s slamnjakami in odejami za silo.

A ta edinstveni dom sredi bele in drugače tako lepe in čedne Ljubljane je le dom štiridesetih beguncev, oziroma pregnancev, ki so jih prejšnji četrtlet zvečer tolovajske zver napodile od doma v tempo noč brez vsakih sredstev, brez potrebne obleke in nekatere celo kar bosa. Dom štiridesetih beguncev, ki so morali naglo zapustiti svoj rodni dom in vse, kar so imeli, samo da bi rešili golo življenje pred podivjanimi tolpami.

V kotu tega skupnega doma novih beguncev leži na eni izmed dvanaestih postelj dve ali tri leta star otročiček. Očitno zelo sladko spi, saj ga muhe, ki se pasejo na njegovem nežnem licu, prav nič ne motijo. Hudo pot mora imeti za seboj, da tako negibno leži v kotu velike »dvorane«, kjer je drugače toliko hrupa in živahnega govorjenja. Na neki drugi postelji sede tri ali štiri postarše ženske okostenelih lic. Človek bi si zaman prizadeval, da bi priklical iz njih kak smehljaj. Njihove misli gredo tavajo nekje tam doli okoli Dvora, kjer se je bila pred nekaj dnevi tako hudo zasukala njihova usoda. Okoli ogromne, tudi že precej izdelane mize sredi velike sobe, novega doma teh štiridesetih pregnancev, stoji nekaj moshkih, katerih mrki in tudi stila izsukeni obrazi strme nekam v obupno praznino pred njimi. Tudi ti so s mislimi najbrž še vedno doma na Dvoru, na svojih poljih, ki so vanje še pred nekaj dnevi gledali s tolikšnim upanjem, ali pa pri miravi živini, kolikor jim jo je še ostalo. Zdalj jih očitno skrbi, kdo jim bo tam doli pospravil letino in kdo jih bo preživel čez zimo. A poleg teh morebitnih skrbi jim razbreež z obraza tudi nekaj, kar izdaja celo neko zadovoljstvo, zadovoljstvo, da so se živi, čeprav brez potrebnih sredstev za življenje, rešili pred rdečimi morilci.

V sobi vlada na pol tema, čeprav je zunaj najvišji dan. Visoka okna nekdanje jedilnice so zasrta skoro do vrha z zaprašenimi zavesami, kakor da ne bi nihče od zunaj smel videti in vedeti, kaj se skriva za temi temnimi okni sredi lepe, varne, a za svojo varnost vendarle tako nevarne Ljubljane; kakor da nihče ne bi smel vedeti, da za temi zastrtimi okni sede na skromnih slamnjakih, zatopljeni vase in v svojo največjo bedo in revščino ljudje, ki so v zahvalo za svojo veliko ljubezen do svoje rodne grude morali pustiti doma vse, kar so imeli, in bežati pred podivjanimi izkoreninjenimi domačimi ljudji, ki jim je lastno premoženstvo dovolj hudo izpricalo, kako je s tisto zlagano »svobodo in rajem« v slovenski sovjetski republiki. In nazadnje so ta okna v novem begunskem domu tako skrbno zastrta menda še zato, da ne bi koga, ki bi prišel po naključju tudi mimo, morda le preveč zapekla vest, če jo še kaj ima...

Težko je prav govoriti s temi ljudmi: preveč so prestali, da bi kar vsakemu verjeli, da je s čutečim srcem in najboljšim namenom prišel k njim na obisk. In ko jih o tem le preprašiš, se jim razveže jezik in videti je, kakor da bi najraje vse v eni sapi povedali in razložili svojo usodo in položaj v nekaj stavkih. A venomer se s svojimi mislimi vračajo spet nazaj, kakor da še ne bi verjeli, da si jih pravilno razumel.

Po pravici vam povem, gospode, se je oglasil postaven možakar, še pred dobrim tednom ugleden mlinar, »da mi niti ni preveč žal, da so me izgnali. Ni bilo več mogoče vzdržati. Res, čudno je, da človek toliko prenese. Nikoli ne bi verjel, če ne bi to sam skusil na lastni koži.« In na vprašanje, kako je bilo z »rekvizicijami«, je mož nadaljeval:

»Kar prišli so in zahtevali to in ono. Rekli so na primer, da moram dati toliko in toliko vreč moka, ki sem jo imel v mlinu. Nič ni pomagal izgovor, da moka vendar ni moja, ampak od kmetov, ki so v moj mlin pripeljali žito mlet. Če sem se skušal upirati, so moko kar sami vzehi in jo naložili na voz, meni pa povrh še zagrozili, da mi bodo še pokazali, če se bom upiral. Dostikrat se je zgodilo, da sem moral zmeti svoje žito, da sem kmetom lahko vrnil moko. Kadar mi niso moko in drugih stvari kar zastojali vzehi, so jih »plačali« s priznanimi, o katerih so vedno rekli, da so

več vredne kakor boni, na vsak način pa dokaj več kakor lire. A čeprav so tako zatrjevali, da lira ni nič vredna, vendar niso z lirami nikdar ničesar plačali, vsaj pri meni ne. Za priznanice so rekli, da je to zlata valuta, ki ne more nikoli izgubiti svoje veljave.«

Mož je pri tem pokazal šop bonov, ki jih je bil prinesel s seboj (bilo jih je za okoli 14.000 lir), priznanice »zlate valute« iz dolenske Sovjetije pa ni imel več časa vzeti s seboj v premoženstvo. Imel jih je za okoli 50.000 lir. Že iz teh številk se dovolj jasno vidi, za kolikšno premoženje je tega pridnega dolenskega kmeta tolovajska sodrga ogoljufala. Poleg tega pa je treba računati tudi še na vse tisto, česar mu komunistične barabe niso »plačale« ne s boni in ne s priznanimi, marveč mu enostavno kar pokrade. — Kidričevi izterjalci »davkov« pa so seveda vedno in povsod zahtevali samo lire.

O kakšni oskrbi civilnega prebivalstva ni bilo na »osvobojenem« ozemlju nikoli niti govora. Tudi za najrevnejše ljudi po naši deželi se niso niti zmenili. Nasprotno, skrbno so pazili, da si ne bi kdo sam po strani kaj kupil. Tako se je na primer zgodilo, da sta šli dve dekletci v Stavčo vas in tam kupili nekaj soli. Plačati sta jo morali po 60 lir za kilogram. Komunisti so to brž zvedeli in čakali, kdaj se bosta dekletci vrnili. Ko sta res prišli domov z dragoceno soljo, so se pri njih doma že oglasili tolovaji, vzeli sol in jo »plačali« po 2 liri za kilogram. Oskrba je bila pri naših komunistih »urejena« tako, da niso ničesar, prav ničesar dajali, pridno pa jemali...

»A vse to bi človek navsezadnje že še prenesel, čeprav je bilo hudo, da nikoli tega,« se je oglasil nek drug pregnanec, »za osiveli starček, ki mu je bil beg od doma gotovo še toliko hušji, ker so ga dolga desetletja še močnejše priklenila na domačo grudo,« vse to bi navsezadnje človek še prenesel, a komunisti so toliko ljudi, poštenih in pridnih ljudi, ki niso nikomur nikoli skrivili lasu, tudi pobili. Nekoč so pri nas pobrali 13 fanov. Dolgo nismo ničesar vedeli, kaj je z njimi. Nobenega glasu ni bilo o njih. Pozneje pa so našli v nekem gozdu dva velika skupna grobova in v enem izmed njih sedem, v drugem pa pet trupel. To so bili tisti naši pogrešani fantje in možje, ki so jih komunisti pobili, češ da so bili »skrivati«. Nek kmet se je okoražil in nekemu tolovajskemu poveljniku očital:

»Niste prav naredili, ko ste te fante pobili.«

»A komandant« mu je nebržno in z nekim zadoščanjem odvrnil:

»Saj smo tiste, ki so to naredili, že vse pobili.«

Tudi v Dularcu so pred kratkim ubili tri povsem nedolžne fante. Najprej so jih odpeljali »na prisilno delo«. Bog ve, kako so ravnali s njimi, znano je zdaj le to, da so jih potem ubili, saj so ljudje že odkrili tudi njihove grobove. Žrtve so pokopali tako, da je bilo nad njimi le to, da so bila dva prsta zemlje. Komunistični voditelji na eni strani tako »silno« skrbje, da se ne bi razpasla kje kakšna kušna bolezen, na drugi strani pa mrličje zakopavajo tako površno, da se po naših gozdovih že razširja nepopisen smrad razpadajočih trupel.

Za koga in za kaj se ti naši »osvobojevalci« bore, zgovorno dokazuje tudi velika »ljudska veselica«, ki so jo tolovaji priredili pred nedavnim na nekem travniku na Dvoru. Priredili so jo v proslavo res »velikega« dogodka dograditve malega mostu na cesti, ki drži iz Jame na Dvor, mostu, ki so ga bili sami razdeljali. Veselica je bila namisljena kot nek »miting«, po katerem je bila potem na sporedu velika pojedina in seveda tudi prsta zabava po tolovajskem vzoru. Ljudje, ki so se sami udeležili te veselice, saj so bili nanjo »povabljeni«, čeprav na tak način, da se vabilu niso upali odgovoriti, so povedali med drugim, da so komunistični pozeruhi pri tej priliki spili nič manj kot 6 hl vina, pojedli dva velika čebra klobas, zaklali za slovesnost pet kostrumov, pripravili nad 800 litrov golaža, poleg tega pa si privoščili še prekašne gnatji in vseh mogočih drugih dobrot, po katerih so se poštenim domačim ljudem smele samo sline cediti. Slavnostne požrtje so se »aktivno« udeležili v glavnem le komandanti, številni terenci in zanesljiv tolovajski »borci«. Povabili so sicer tudi domače civiliste, a te bolj za pesek v oči. Ti niso prišli preveč blizu k mizam, marveč so morali le od daleč gledati, kako se masti »višja« gospodstva iz raja »bratstva in enakosti«.

kaj uredite,« bodo slišali od posod. In bodo molče trpeli, udani v misel, da so zaradi pravice preganjani.

Vi vsi pa presodite, če je to prav. Nekdo, ki je še presodil in obsodil.

»SVET« na sleherne knjižno polico!

Tečaj za ročno predenje se prične zopet dne 1. avgusta in bo trajal 14 dni. Tokrat bo tečaj popoldne od 3. do 6. ure oziroma se določil čas v sporazumu z udeleženci. V tem kratkem času se je mogoče naučiti predenja in mikanja raznih vrst volne in predelane stare, rabljene volne, kar je za današnje čase zelo važno. Kolovrti so udeležencem za pouk na razpolago. Prijave dnevno od 9. do 10. ure na Zavodu za ženski domači obrt v Ljubljani, Dolenjska 23, Oražnovi dijaški dom.

Pri tej priliki so predvajali tudi igro »Hlapec Jernej«. Ta izbira je bila res posrečena, vsaj za tiste, ki so toliko časa iskali kakor Cankarjev hlapec Jernej pravico, pa so ji nazadnje pogledali v obraz na tistem veseljem travniku za Dvorom...

Na sporedu so bili tudi govori. Kdo je govoril, pregnanci z Dvora niso vedeli povedati, rekli so le, da so govorili »komandanti«. Njihova izvajanja pa je množica venomer prekinjala z »navdušenimi vzklikanjem«, kako bi jih tudi ne, saj so komandanti v svojih govorih — kakor da bi se bili naučili od svojih nekdanjih svojiskih zaveznikov — neprestano poudarjali, da bodo »zmagali«. Boji, ki so prejšnji teden divjali tam doli za Dvorom in ki so se končali s težkim tolovajskim porazom, so res lep dokaz, da bodo prav gotovo zmagali, in to celo prav v kratkem...

Udeleženci te velike »narodne veselice« pa so imeli tudi priliko gledati »živo sliko« angleškega in sovjetskega zavezništva z našimi tolovaji. Na odru so hkrati nastopili trije »bratci«: slovenski tolovaji, od katerih je bil prvi oblečen tako kakor naši komunistični »borci«, drugi po angleško, tretji pa po sovjetsko. In to »bratstvo« je šlo tako daleč, da je bilo nazadnje vse pijano od njega, prav za prav pa od tistih šestih hektolitrov, ki so jih potrobili.

Pregnanci so vedeli povedati tudi to, da je bilo zadnje čase med komunističnimi tolpami, ki so se klatile okoli Dvora in Žužemberka, zelo mnogo Stajarscev in Primorcev. Zlasti Stajarsci so bili videti zelo razočarani nad vsem, kar so morali pod našimi komunističnimi tolpami doživeti. Povedali so, kako so jih komunisti znali preslepiti in pripraviti do tega, da so prišli kar s celimi družinami na Dolenjsko. Ti zaslepljeni so trdno verjeli, da je na Dolenjskem »v svobodni republiki« res vsega dovolj, a zdaj jim vsak lahko že od daleč bere z obraza, kako hudo so razočarani in kako radi bi šli spet nazaj, od koder so prišli. Hitro jim je bilo dovolj te »zlate svobode« v dolenjski Sovjetiji, škoda je le, da njihove prej noče verjeti, dokler sam ne okusi na svoji koži. Stajarske žene in otroci zdaj tavajo lačni in že na pol razcapani od vasi do vasi kakor berači in komaj čakajo, kdaj jih bodo prišli rešiti slovenski domobranci, tisti domobranci, o katerih so imeli tudi na Stajarskem toliko povedati, češ da so to sami »narodni izdajalci«, proti katerim se je treba boriti še bolj kakor proti »okupatorju«.

In kakšno je razpoloženje med Primorci, ki so se prišli »boriti« za »svobodo« na Dolenjsko, najlepše pojasnjuje besede, ki jih je enemu izmed pregnancev z Dvora povedal nek primorski »partizan«: »Le počakajte, saj bo prišel čas, ko bomo mi tole rabili...« (Pri tem je pokazal na svojo puško).

Hotel sem zvedeti nekoliko podrobneje, zakaj so komunisti prav za prav pregnali te ljudi iz njihovega domačega kraja, a pregnanci so se sami spraševali, zakaj. Soglasni pa so bili v tem, da so morali najbrž bežati zato, ker so bile tolovajske tolpe prejšnji četrtlet pri Dvoru tako hudo tepene. Razstogotili jih je za njihov poraz in so se zanj hoteli maščevati nad domačim prebivalstvom. Začeli so divjati nad domačimi, jih zmerjati s »sprokleti bando hudčev«, s »sprokletimi psi« in podobno. Očitno so tem mirnim vaščanom, da so oni krivi, da so prišli domobranci. Ko se je začelo mrčiti, je »komandant korpusa« Pero sklical domačine na sredo vasi na sestanek ter potem še tam začel govoriti, da bodo vsakega, kogar bodo našli doma, ustrelili. Tako je nekoga pohabljenega čevljarija, ki je sprva ugovarjal, da ne bo šel nikamor, res izročil nekemu vojaku z ukazom, naj ga odvede in ustrelji. »Bil sem tako zmešan, da sploh nisem vedel, kaj se dogaja okoli mene. Ko je tisti vojak začel za menoj sredi ceste ropotati z brzostrelko, sem samo čakal, kdaj bo brzostrelka zaregljala, a v tistem hipu je prišel nek drug komandant in dejal vojaku, naj me pusti pri življenju. Le brž da moram izginiti, če mi je življenje drago. Zmešan sem bil tako, da nisem niti slišal jokati desetletne hčerke, ki je prišla za menoj.«

Tudi nek drug Dvorjan, ki je zdaj pribežal v Ljubljano, je dejal, da se je tolovajski komandant Pero tisti četrtlet zvečer razstogotil nad njim in se zadiral nanj: »Glej da čimprej izgineš! In moč, ki ga lasje izdajajo, da je star najmanj 60 let, je moral hočeš nočeš v temno noč, v izgnanstvo, kakor da bi bil zagrešil bog ve kakšen zločin. Povedal je, da je imel v žepu, ko je šel od doma, celih 15 lir!

Da se ti pregnanci ne bi nastanili kje v bližnjih vaseh in se morda čez nekaj dni potem spet vrtni na svoje domove, so jih komunistični tolovaji s stražo spremljali do Žužemberka, kjer so jih a silo napodili dalje. A k sreči so tih naleteli na domobrance, ki so jih takoj vzehi v zaščito in odpeljali naprej proti Ljubljani. Zdalj so tu, tam doli v blivšem kolegiju v Kolodvorski ulici: štirideset ljudi, starih, od dela že skoraj onemoglih in bomo obeljenih, takšnih, kakršne je presenetila njihova žalostna usoda. In med njimi še kopica lačnih malih uste, ki bi rada jedla... Ti ljudje so gotovo ne pričakujejo milosti, saj niso bili nikoli navajeni beračiti, prav pa bi bilo, da bi zaradi vsega, kar so morali pretrpeti, doživeli vsaj nekoliko več usmiljenja, kakor pa so jim ga bili izkazovali komunistični tolovaji tam doli doma, ko so jim vse izropali, jim vse požrli in jih nazadnje s očitkom, da so jih »izdalci«, pogнали od doma na begunsko pot. Vsi tisti pa, ki še vedno mislijo in tudi drugje hočejo na vsak način dopovedati, da plšemo take stvari samo zaradi »propagande« ali celo zaradi »nemogljive jeze« nad gozdniimi tolovaji, naj se le potrudijo in grede tja v Kolo-

dvorsko ulico ter si tam ogledajo na lastne oči vse nesrečo in gorje, ki ga pripravljajo slovenskemu ljudstvu »slovenske Titove« brigade. Le stopite tja in ne sramujte, saj je prav za prav vaša revščina večja od njihove, čeprav ste drugače morda zelo bogati.

Mera gorja in trpljenja, ki ga je delavnemu in narodno zavednemu slovenskemu podeželju pripravila komunistična OF s svojim tolovajskimi tolpami, še vedno ni polna, kar priča tudi teh štirideset pregnancev iz Dvora, na drugi strani pa se zdi, da tudi mera hudobije, s katero so se brezsrčni rdeči razbojniki spravili v prvi vrsti nad našega poštenega in pridnega kmeta, še vedno ni polna. Nič manjšo krivdo za vse te krivice, ki jih trpe ubogi pregnanci, pa nosijo tudi tisti komunistični simpatizerji, ki sami niso šli lastnoročno moriti nedolžne ljudi po deželi ali jih vsaj preganjati z njihovih domov, marveč so iz golih sebičnih računov ostali lepo v varni Ljubljani, kjer pa seveda hočejo prispevati svoj del k popolni »osvoboditvi« Slovencev s tem, da bodisi iz teh svojih varnih mestnih domov z denarjem, z ofarsko propagando ali s spletkami podpirajo svoje ljubljene, dejanske morilce in roparje po naši deželi. Prav in pravično pa je, da vsak prejme za svojo krivdo tudi primerno kazen in da vsako krivično trpljenje dobi zadoščenje.

Kar je kdo sejal, naj tudi žanje. Kdor je pomagal preganjati poštene slovenske kmetke družine z njihovih skromnih, a zato nič manj ljubljanih domov, naj še sam vsaj nekoliko okusi usodo pregnanstva. Če se tem pregnancem z dežele ni zgodila nobena krivica, da so danes njihovi domovi zapušteni, izropani in uničeni, potem prav tako ne bo krivično, če bi tudi iz Ljubljane poslali vse tiste, ki so zaradi sodelovanja s krivičnimi današnjega gorja po naši deželi, v »osvobodeno« ozemlje, doma pa naj pustijo vse, kar imajo, kakor je moralo pustiti vse teh enajst družin. Tem Ljubljancem se ne bo zgodila nobena krivica, saj bodo končno rešeni »okupatorja«, »izdajalcev« in vseh tistih, ki jih bodoje v oči. V dolenjski Sovjetiji naj primejo za delo in popravijo, kar so pomagali uničevati. Ne bo se jim zgodila krivica. Če velja za begunce taka pravica, naj velja še zanje. Tako se jim bo izpolnila najvišja želja komunističnega evangelija, da velja za vse enaka pravica.

Oddaja drv za gospodinjstva v Ljubljani

Preskrba Ljubljane s potrebnim kurivom, posebno z drvmi, je zvezana letos v danih razmerah z izrednimi težavami ter je potrebno, da se z vsem kurivom uporablja. V preteklih mesecih so se iz dotoka drv, ki so prihajali na mestna skladišča, krile prvenstveno potrebe pekrov, ki pečejo kruh za gospodinjstva, nadalje javnih kuhinj in zdravstvenih zavodov, šole po pokritju teh najnujnejših potreb je bilo mogoče misliti na razdelitev drv gospodinjstvom. Seveda pridejo pri prvi razdelitvi samo ona gospodinjstva v poštev, ki nimajo nikakih zalog, ker razpoložljive količine na mestnih skladiščih ne zadostujejo, da bi se že sedaj krila vsa gospodinjstva brez razlike. Tudi ne bi bilo pravično, ako bi se razdeljevala drva tudi onim, ki imajo že zaloge, marveč je potrebno, da dobijo drva samo gospodinjstva, pri katerih je zaradi pomanjkanja drv kuhanje oziroma prehrana sama že ogrožena. V svrhu delitve drv naj se glavarji gospodinjstev, ki so dobili redne nakaznice za kurivo in ki nimajo nikake zaloge, prijavijo do najpoznejše 23. julija t. l. pri svojem stalnem trgovcu, na katerega se glasi njihova nakaznica. Kot zaloge se smatra vsaka količina drv, ki presega 50 kilogramov. Stranka mora pri prijavi izjaviti, da nima zaloge drv in nosi za podano izjavo vse posledice. Pokrajinski gospodarski svet bo po posebnih organih kontroliral pravilnost prijav in bo strankam, ki so podale netočne prijave, ne samo črtano nakazilo drv, marveč bo tudi ustavljena dobava premoga in nakaznica razveljavljena. Poleg tega bodo zdale lažne prijavitelje vse sankcije, ki jih predvideva naredba o razdelitvi kuriva. Po izvršenih prijavah prejmejo trgovci s kurivom iz mestnih skladišč pripadajoča drva ter bo po izvršeni kontroli prijav objavljen pričetek razdeljevanja drv strankam potom časopisja.

Davčna potrdila za odmero šolnine

Vsi upokojenec in upokojenke, ki jim likvidira pokojninske prejemke finančna direkcija v Ljubljani, naj čimprej prosijo za potrdila o velikosti neposrednega davka, ki jih bodo potrebovali ob vpisu svojih otrok v šolo prihodnje šolske leto zaradi odmere šolnine.

Prošnjam, kolkovanim s kolki za 6 lir ali pa pisanim na taksem papirju za 6 lir, naj prilže za vsako potrdilo, kolikor jih bodo potrebovali, za 6 lir kolkov ali pa taksi papir za 6 lir, kajti tudi za neoverjeni aradni prepis potrdila znaša državna taksa 4 lire, 50% banovinska doklada 2 liri, tedaj skupaj 6 lir.

Tisti upokojenec in upokojenke, ki plačujejo razen uslužbenskega davka na svoje pokojninske prejemke tudi neposredni davek po kateri drugi davčni obliki, naj v svoji prošnji, naslovljeni na finančno direkcijo v Ljubljani, navedejo, pri kateri davčni upravi so obremenjeni za neposredni davek.

Quo vadis Roman v slikah I

Dobite ga

z uredništvu »Slovenskega doma«

BRESKOV*CVET

HUGO WAST

Argentinski roman

M. JAVORNIK

DOSEDANJA VSEBINA:

Rina, hči ubogega kmeta Gormana iz argentinske gorke vasi Dolores, je zaročena s bratrancom Fabianom. Na tihem pa se od otroških let brezupno ljubi Miguela, edinega bogate meščanske rodbine, ki hodi v Dolores na letošnje. Miguela nekaj let ni bilo, potem pride spet neko leto. V Rini, ki je medtem rasla v lepo dekle, se ljubezen oglašuje s novo silo. Fabian mora iti za dva leta v vojakom. Miguel lahko ali moreno razvaje. Izkoristi njegovo odsotnost, se približa Rini, ki je pred njim brez moči. Zgodbi se, kar se je moralo zgoditi... Miguel dekle potem pusti, odide v mesto in se ne vrne več. Rina se v samotni polasči obup. Lepšega dne zatonel, da bi postala mati. Pobegne od doma, se nekaj časa potika po kmetijah, nazadnje jo neka družina v Cordobi vzame za dekle.

VI.
Dekla

Ker se je Rina bala, da je ne bodo pustili v miru ter da bodo silili vanjo z vprašanji, si je izmislila preprosto zgodbo, kako da je prišla v mesto. Imela je srečo, da so ji verjeli.

Prišla je v eno tistih spoštovanih rodbin, ki jih je v Cordobi toliko. Družina je bila majhna. Sestavljali so jo: gospa Antonija, mati; mladi hčerki, ena pri osemnajstih, druga pri dvajsetih letih, ki jima je bilo ime Tere in Cata, ter nekaj starejši sin Leon, ki je študiral v Buenos Airesu zdravilstvo.

Rina je slišala, kako vsi domači pri sleherni priliki govorijo o gospodu Leonu. Govorili je mati, ki mu je vsak večer pisala pismence, polno modrih nasvetov. Govorili sta hčerki, ki nista v vsej Cordobi poznali boljšega fanta. Govorila je kuharica, stara zamorka, ki ga je dojila in ki ga je oboževala in ki je zdaj pa zdaj zapravila prihranke večih mesecev, da je nakupila sladkorja, sadja, jajc ter mu iz njih pripravila sladkarij in potice, katere so mu potem pošiljali v velikih košarah z vlakom.

Vsa hiša je živela pod vtisom spomina na gospoda Leona.

Razen kuharice in Rine niso v hiši imeli druge služinčadi kot majhnega Kitajca, staro kakih osem ali deset let, ki jo je bila gospa še kot dete vzela k sebi in jo vzredila. To so imeli za različna pota in pa, da sta hčeri poskušali na njej vse znane slabe vzgojne načine ter včasih na tega ubogega otroka stresali svojo jezo.

Konec koncev so pa bili dobri ljudje, ki so imeli zveze na vse strani, dosti sorodstva, pa malo imetja, katero je gošpod Leon počasi in na tihem bolj in bolj glodal.

Nova dekla je v hiši dobro naletela. Posebno radi sta jo imeli dekleti, ker je bila dobroščna ter na moč krotka. Gospa pa, ki je videla, da je lepa in da je v nevarnih letih, je ni pošiljala na cesto, kar je bilo dekletu na tihem prav vse.

Prve dni, ki jih je prebila v tej hiši, ji je bilo življenje kaj prijetno. Pozabila je na vse, ko da bi bila že od nekdanj živela tako.

Toda ko se je razkldilo navdušenje, ki so ga kazali nad njo v začetku, sta pa dekleti že začeli opazovati, da si Rina je počasi kaj zapomni. In začeli sta jo zasipati z nasveti in nauki.

Spravljali sta se nadjajo za vsako reč in nista bili zmeraj prav ljubezni.

Nekega dne jo je ena izmed njih razžalila z enim od tistih hudih očitkov, ki so posebnost boljše družbe, ker si taki ljudje ne morejo misliti, da bi dekla mogla imeti nežno dušo. Ker se je deklet zaradi tega zjokalo, se je gospodična začela smejati.

Smejala se ji je tudi druga sestra in, smejala se ji je gospa, ki ji je porogljivo vzdela priimek »čudežni cvet«.

Se tisti večer so dobra gospa in njeni hčerki, ki niso nikoli imele za pogovore drugega predmeta, kakor da so razpravljale o slabostih in pomanjkljivosti poslovo, povedale ta prijetljaj običajnim obiskovalcem.

Ko je Rina prinesla kavo, so se vse oči uprle vanjo. Starejša gospa, ki je sedela poleg gospodinje, je zasopetala na uho:

»Veste, da se človeku zdi za samako dekle kar preveč obilna?«

Gospa Antonija ni rekla nič, toda z očmi je premerila postavbo dekleta, ki je zardelo, zakaj ne da bi bilo te besede slišalo, je s pogledom, ki je bil že navajen uganiti zlobne pripombe, doglalo, da gospe slutijo, kaj je z njo.

Toda Rina je za zdaj še lahko varovala svojo skrivnost. A kaj bo z njo tisti dan, ko tega ne bo več mogla?

Spet je začela misliti na smrt kot na odrešenje. Čutila je, da je utrujena in da ne bo mogla več božati. Bala se je, da bosta oče ali brat, ki sta jo zadrževala iskala, lepega dne našla njeno skrivališče.

Nekega dne se je hiša napolnila z veseljem vptjem. Vrnili se je gospod Leon, ki je vsako leto ob tem času prišel, da bi prebil nekaj dni pri materi.

Bila je pomlad, in četudi ni bilo cvetočih breskev, ki bi jo naznanjale, je Rina le čutila, da prihaja, zakaj sleherni žilica v telesu ji je drhtela ter ji vzbujala vsa nekdanja hrepenenja.

Ko je gospodovalec glas Leona prvič zadonel po hiši, se je Rina vznemirila, zakaj zdela se ji je, da v njem zveni nekaj, kar je podobno pozabljenemu Miguelovemu glasu.

Majhen dogodek je prebudil spet vse, kar je bilo zamrznjeno v njenem srcu.

Nekega večera, ko je Rina stregla pri mizi, je Leon pripovedoval materi prigode iz vseučiliškega življenja. Med imeni prijateljev, ki jih je omenjal, se je oglašilo tudi tisto, s katerim je bila zvezana vsa skrivnost njegovega življenja.

Ko je slišala njegovo ime, bi bila skoraj epustila na tla podložek, ki ga je držala v rokah, zakaj vse telo ji je drhtelo.

Ko je šla spat in je lahko sama v svoji kamrici živela spet svoje življenje, je jokala od skrbi in tegobe. V njej je gibal droben bitje, živo utelešenje tiste ljubezni, ki je nič ni moglo ugasniti.

Če bi si bila upala, bi bila šla prosit gospoda Leona, naj še enkrat ponovi tisto ime, ob katerem je vzdrhtela; naj ji pove še kaj več; naj ji pove, kako živi, kje živi in s kom živi; naj ji pove, če ni morda kdaj pri svojih bogatinskih zabavah, ko radost razveže jezike, omenil uboge kmetice, katero je zapustil nekeje v gorskem zakotju, za vse življenje zaznamovano s svojo ljubeznijo.

Drugi dan je zapazila, da gospod Leon upira oči vanjo. Počakal je na trenutke, da sta bila sama, potem jo je vprašal:

»Kako ti je ime?«

»Rina,« mu je odgovorila drhte, kajti zdela se ji je, da je uganil njeno misel in da ji bo povedal kaj o Miguelu.

»Od kod si?«

»Z dežele...«

»Daleč od tod?«

Rina je trenutek oklevala. Ali naj bi povedala ime svojega kraja ali ne.

»Iz Doloresa,« je dejala nazadnje ter započela zaskrbljene oči v fantovo obličje.

On ji ni odgovoril ničesar, temveč je odšel, ker je zaslišal korake. Toda Rini se je zardelo, da odhaja zamišljen.

Zakaj je zamišljen? Kaj mu je do njegovega imena in do njenega življenja?

Ko je pozneje pospravljala sobo deklet, ki sta bili šli z materjo zdoma, je zaslišala Leonove korake.

Prestrašila se je, ko se ji je približal in ji rekel:

»Blizu Cordobe sta dve vasi, ki se imenujeta Dolores: Dolores de San Javier ter Dolores del Punilla. Katera vas je tvoja?«

»Ne vem, gospod,« je odgovorila Rina, ki tega ni vedela.

»Ali je tvoja vas blizu Capille del Monte?«

»Da, gospod, miljo od nje.«

»Ahale! je dejal fant, ko da bi se mu bilo posvetilo.«

Rini so se šibila kolena, ko je govorila. On je sedel na velikem naslanjaču ob vznožju postelje, ki jo je pospravljala, in jo je požiral z očmi. Dekletova lepota mu je vžigala srce.

Ker ni bil navajen, da bi bil krotil svoja poželjenja, in ker je bil prepričan, da mora ves svet služiti njegovim muham, je govoril z nekako zmagovalno nesramnostjo.

Rina ga je presenečeno pogledala. Bila je vsa v strahu, ker ni dobro razumela, kaj misli, in se je stisnila k steni, da bi tam dobila zavetje. On je šel za njo vse v ognju in njegova surova roka, bi bila padla nanjo, če ne bi bilo pri vratih pozvonilo. Zvonec je naznanjal, da nekdo prihaja.

Rina je nekaj dni bila vsa druga. Bežala je pred Leonom. Uganila je vse njegove skrivne misli in napolnil jo je neizmeren stud.

Neko noč so se vrata njene sobe sunkoma odprla in vstopil je on.

Rina se je v strahu prebudila, si potegnila odejo čez ude in se stisnila v kot.

Začel ji je lagati, kakor ji je lagal oni. Govoril je iste besede in ji dajal iste obljube.

Začela je jokati.

Torej so res vsi moški enaki? Joj njej, ki je včasih verjela, da jo ima oni res rad...!

Ob tem spoznanju je začutila, da se je spremenila.

Strah in stud sta ji iz duše pregnala bedasti strah in spoštovanje do gospodarja. Ponosno je vzdignila glavo in mu rekla, naj se pobere, če ne bo začela vpiti, da bo prišla gospa in gospodični, pa bodo videli, koliko je vreden njihov zlati Leon.

On se je zasmejal in ne da bi se premaknil, dejal:

»Ne, ne boš vpila, zakaj vem za tvojo zgodbo. Nisi tisto, kar si pravila moji materi in moji sestrini, da si Povedala bom tvojo pravo zgodbo, če se le ganeš... In pa, zlasti moja, čemu ta hinavščina? Čemu se delaš nedolžno pred mano, ki vem za tvojo storijo, saj mi jo je povedal Miguel?«

Rina je čutila, da se je polasča strašna muka.

Bolečina, ki jo je povzročalo spoznanje, da si prijatelj človeka, ki jo je pre-

varal, na glas pripovedujejo zgodbo o njeni ljubezni, jo je ohromila.

Leon je mislil, da jo je s tem premagal, pa se ji je skušal približati. Ona pa je zavpila od strahu in ta krič ga je prisilil, da je zbežal, zakaj na dvorišču so se zaslišali glasovi.

V sobo je stopila kuharica s svečo v roki. Našla je Rino v kotu, kjer je drgetala od bolesti in od strahu ter jokala kakor otrok, ki je izgubil mater.

»Kaj pa ti je, dekle?«

»Nič, nič!« je zamrmrala Rina in si brisala solze. »Nekaj se mi je sanjalo, pa je že minilo.«

Ni imela toliko moči, da bi bila vstala, pa tudi ni marala, da bi ji bila žena pomagala, ker bi lahko videla njeno spreminjeno postavbo. A ko navezadnje je ni mogla sama, jo je ona vzdignila. Videla je in razumela vse...

»Oh, dragica, ti...?«

»Da, da!« je odgovorila Rina in si pokrila obraz z rokama. »Zaradi tega sem

Iz knjige vesoljnega stvarstva

Stikanje za zakladi v zemlji

Ker imajo hribine in minerali lastnosti, ki vplivajo na zemeljsko magnetno polje, z občutljivimi pripravami lahko tudi doženemo ali je na določenem kraju kaj teh rudnin in celo kakšne so. Potresni valovi ne potujejo z vedno enako hitrostjo, temveč je to odvisno od kakovosti hribin, skozi katere morajo iti na svoji poti od epicentra do potresomerov. Začeli sami vzpirajati majhne umetne potrese, katerih valove bi sprejemali s primernimi aparati, razpostavljenimi na področju, ki naj bi ga raziskali.

Pa tudi s pomočjo elektrike danes že znajo ugotavljati, vsaj približno, kakšno je »podzemlje«. Električni tokovi naletejo na zemeljski skorji na različnih krajih na različni upor. Nekatere vrste plasti boljše prevajajo elektriko kakor pa druge, in vprav iz teh razlik v prevodnosti sklepajo, iz česa so zemeljske plasti tu, in iz česa tam.

Kemično presnavljanje mnogih rudnin povzroča električne tokove, ki jih lahko zaznamo in merimo. Z geotermičnim postopkom dalje lahko ugotovimo razvoj toplote, na isti način pa tudi nepravilnosti in porazdelitvi in prenašanju toplote, nepravilnosti, ki jih je treba pripisovati hribinam in rudninam različne toplotne prevodnosti.

ln slednjem nam tudi merjenje radioaktivnosti, ki je lastna le nekaterim rudninam, in je pri različnih različna, lahko zanesljivo pove, ali je na določenem kraju kaj takšnih rudnin ali nič.

Po zaslugi znanosti, ki je iznašla vse te omenjene postopke raziskovanja zemeljske notranjosti, se je človek že doslej lahko močno okoristil z ogromnimi zalogami rudnin, s temi naravnimi dragocenimi zakladi, ki jih zemlja tako skrbno skriva v sebi. Tako so na primer dvignili iz zemlje še ogromne količine petroleja, pa še odkrivajo vedno nove, bolj ali manj bogate zaloge te »črne krvi«, ki danes teče po najraznovrstnejših strojih. Čedalje bolj razširjajo stare vrelce in skušajo iz njih privabiti čim več. Kako vneto stikajo za naravnim petrolejem, lepo kaže že samo dejstvo, da so doslej pri vrtnanju zemlje prišli že do globine 6000 metrov.

Verjetno je sicer, da bodo prej ali slej izčrpane vse do sedaj odkrite zaloge človeku koristnih, če ne že naravnost nujno potrebnih zemeljskih snovi, na drugi strani pa vendar le ni dvoma, da bodo novi načini iskanja zemeljskih zakladov in stikanja za njimi tudi po daleč še nedosegljivih globinah prinesli

šla zdoma, zaradi tega, in pa, ker bi me oče ubil...«

Začela je ihteti in je starki povedala svojo zgodbo ki zdaj itak ae bi mogla več ostati skrita.

Sirotica kuharica je jokala s njo vred. Prihodnji dan je Rina s culico obleke pod pazduho odšla iz te hiše.

Kakor tisti dan, ko je prišla v mesto, je tudi danes blodila po cestah, zvečer pa je sedla na vlak za v Buenos Aires.

Na vlaku se ji je zdelo, da jo vsi ljudje gledajo. Sredi tujih obrazov, ki jih je bil voz poln, je čutila, kako strahotno sama je...

Kam pojde?

Sama ni vedela. Usoda je bila tista, ki jo je gnala v daljno mesto, kjer so tekli veseli dnevi človeku ki je njo potopil v temno muko in bolečino.

Nekaj trenutkov je oklevala in skoraj bi bila stopila iz voza. Toda ko je vlak odpeljal kakor vihar, je občela na se dežu ter se že vnaprej vdala v vse. Vse samo zaradi nejasnega upanja, ki je utripalo v njej. (D dalje.)

človeku v vedno večjih množinah teh surovin, ne da bi pri tem računali tudi še z vsemi najraznovrstnejšimi možnostmi, ki nam jih dajejo najnovejši iznajdbe in s pomočjo katerih vsaj do gotove meje lahko naravno bogastvo nadomeščamo z umetnimi izdelki.

Poti do rudnega bogastva

Navadno se zemeljska energija, ki jo človek neposredno ali vsaj posredno lahko izkorišča, ne ponuja tako očito kakor na primer na »plinskih poljih«, pač pa jo je treba s trudom iskati v zemeljski notranjosti sami. Sodobna znanost pa je znala poiskati tudi za to primerna in uspešna sredstva. Čeprav še ne moremo z vso zanesljivostjo in natančnostjo ugotavljati, kje v zemlji je skrit zaklad v obliki te ali one rude, vendar lahko po geološki in geofizični poti pridemo do važnih ugotovitev, na podlagi katerih svoje iskanje rudnega bogastva lahko usmerimo tja, kjer je uspeh skoro gotov.

Geologija, ki proučuje oblikovitost in sestavo vsaj zgornjih plasti zemeljske skorje, nam daje zanesljive podatke o snoveh pod površjem zemlje. Poleg tega so nam danes na razpolago še podatki, ki smo si jih preiskovali z geofizičnimi poskusi, temelječimi na raznih načelih. Eno teh načel se opira na ugotavljanje razlik v zemeljski težnosti. Nihalo določene dolžine niha v takšnem zamahu, kakor ga narekuje sila težnosti, ki je od kraja do kraja za spoznanje drugačna ne samo sprico dejstva, da je zemlja na tečajih stisnjena, pač pa tudi zato, ker snov v njej ni povsod enakomerno porazdeljena. Nalašč za takšne namene narejena in silno natančna nihala puste nihati ob stalnem pritisku in zlasti temperaturi na izbranih krajih, ter natančno izvedbo slovnimi opazovanji določijo njihaine dobe. Nato primerjajo podatke, ki so jih ugotovili na različnih krajih, in iz te primerjave izračunajo težnost na določenem kraju, iz česa pa potem lahko sklepajo, če je na tistem mestu v zemlji kaj rud, kakšne so in kako so porazdeljene. (D dalje.)

23-61, 23-62, 23-63,
23-64, 23-65

so nove telefonske številke
»Slovenskega doma«

Polde:

Pot v dolino

Tako je bilo!

»Saj pravim, tovariš Bato je sijajen dečko!«

Te besede so veljale meni, prisilnemu mobiliziranec, kom sem preстал preizkušnjo. Bil sem med sumljivimi, pa bi se bil rad lepo znebil tega in užival zaupanje komandanta.

Dvoje pijanih oči se mi je blagohotno nasmehnilo, dvoje mastnih rok me je trepljalo po rami.

»Kajne, tovarišica Kaja, to je sijajen dečko!«

Zame je bila to nevarna igra. In kadar koli sem ujel Kajin pogled, sem se trdneje sklenil, da se bom pri prvi priliki odpovedal raju. Že takrat, ko so mi ušli in pripeljali pred komandanta, me je Kaja sprejela z izjavinim pogledom. Spoznal sem, da sem v posebnem raju, kjer je treba plesati po godbi, ne pa po lastni volji.

»Ti nas razumeš. Vsi so odobraval, vsi so ploskali. Le kje si dobil tiste besede o svobodi, bratstvu in enakosti?«

Tovariš Bato je imel svoj načrt! Sicer je bil akrit v zadnjem kotičku srca, a bil je trden in izdejan. Treba je dobili zaupanje, potem pa... Človeku je v dolinah nekoliko boljše kakor v temnem gozdu... Toda počasi, previdno... Tu je tovariš komandant... In potem še Kaj! Ona mi ni zaupala, čutil sem, da me zalezuje, me spravlja v zadrego in akrbno pazi na vsak moj korak.

A danes sem preстал preizkušnjo. Na vaškem mitingu sem govoril o bratstvu, svobodi in enakosti, da so tovarišu komandantu oči kar žarele.

»Sijajen dečko, vreden ei naše slave!« Delal sem se pijanega od njegove hvale, a Kajine oči so bile sumljivo žareče. Ona mi še ni verjela.

Potem je bila gostija, da malo takih. Bilo je svobode, bratstva in enakosti ko še nikoli. Dopovedovali smo kmetom, da je naše, kar je njihovo, in da naše ni njihovo. Saj ni treba, da bi človek vse razumel!

Kaja me je dobila na samem:

»Tovariš Bato, lepo si govoril...«

Bil sem skromen. Kaja je bila mogočen človek. Spala je v istem šotoru kot tovariš komandant. Človek ne ve, kaj vse mu lahko v tihih večernih urah pripoveduje...

Njene oči so še bolj žarele:

»Ti se mi izmikaš, tovariš!«

»Ne, tovarišica!«

»Zakaj ni nikoli ne rečeš Kaja?«

Tudi to je bilo tvegano zame. Pri nas doma smo imeli kosečnega kučka, ki smo ga klicali za Kajo. In kadar sem zagledal tovarišico, sem se spomnil tudi domačega kučka in sem zelo težko ostal resen.

»Večkrat sem te že iskala na samem.«

Takih stvari tovariš Bato ni smel vedeti. Biti je moral malce neumen, malce neroden, pa poslušen, poslušen...

»Nocoj se morava dobiti sama.«

Ne, ne! Tovariš Bato je preskromen, je bolan in ni razpoložen in tisoč drugih izgovorov.

»Pazi se, Kaja! Danes si govoril z župnikom.«

Zamižal sem. Torej me je res zasledovala.

»Da, spraševal sem ga zaradi nekega sošolca, ki je doma iz te fara.«

»Dobro igraš, tovariš. Zaradi tega sta se z župnikom smejala, si priročno podala roke... Bato, dobro igraš... Nocoj se dobiva sama, ali pa naj tovariš komandant izve za tvoja polzevalovanja po sošolcih.«

»Kaj hočeš od mene, tovarišica?«

»Kaja...«

Domači kuček z majhnimi očmi in prikupnim smrkom!

»Zvečer ob osemih pri bukvi na koncu vasi.«

»In etražja?«

»Straža bo onstran bukve.«

Mogoče... Mogoče pa bi se dalo nocoj, Bato, pomisliti...«

Po vasi je donela pesem »svobode« in »novoga reda«. Nihče ni mislil na včeraj, nihče na jutri... »

Proti večeru se je neke zaletel vame tovariš komandant. Pograbil me je za rame, ko pa je spoznal svojega sijajnega dečka, je pokazal zobe:

»Tovariš Bato, kako si že dejal? Bratstvo, enakost?«

»Enklost, bratstvo, svoboda!«

»A, al Vražje besede, kako so čudne! Če bi govoril o kravicah, o Plavkah in Sivkah, tovariš komandant, to bi ti šlo v glavo, saj si precej dolgo pastiroval, kakor vem...«

In lopnil me je po levi rami, pa zaradi ravnotežja še po desnem:

»Enakost, bratstvo... hudič...«

Ob osemih sem bil pri bukvi. Sprejelo me je dvoje žarečih oči.

»Kaj hočeš, tovarišica?«

»Ti me sovražiš! Govorila je ognjevit in že sem se pokesal, da sem prišel. Kaj, če bi Kaja za polzuka preizkusila svoj samokres? Torej sem moral igrati dalje.«

»Tukaj ne, Kaja, tu je še preveč hrupa. Greva dol na parobek, tam bova sama in bova laže govorila.«

Ni se branila.

»Stoj, kdo gre?«

»Tovarišica Kaja.«

»Geolo?«

»Mitng.«

»Odziv?«

»Mesto.«

Prišla sva do parobka.

»Še malo niže.«

Ubogala je, ne da bi spregovorila besedo. Takrat pa, ko sem nekako začutil bližino rešitve, me je obšla nenavadna razposajenost.

»Bato, kam me pelješ?«

»Saj res, Dosti sva že hodila! Čuj, tovarišica Kaja, zakaj si me zvalila v noč?«

»Zato, ker te moram ukrotiti, ker mi kljubuješ, se mi izmikaš, čeprav sem te hotel osvojiti prvi trenutek, ko sva se srečala. Iz vsega se porčujem, iz komandanta iz naše vojske, iz mene — tovarišice Kaje... Mislil, da sem slepa?

